

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	1 беттің 35 Стр. 1 из 35

*II. 6.34, 7.4, 10.9 изменены приказом
№ОД-39 от 21.01.2020 г.*



М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетіндегі докторантура жайлы ЕРЕЖЕ

1. ҚОЛДАНУ САЛАСЫ

- 1.1. Осы Ереже М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінде (бұдан әрі - М. Қозыбаев атындағы СҚМУ) докторантарды ұйымдастыру және дайындау тәртібін анықтайды.
- 1.2. Осы Ережені білім беру бағдарламасы мен ғылыми компоненттерді сапалы меңгеру үшін жағдай жасайтын М. Қозыбаев атындағы СҚМУ-дың PhD философия докторын дайындауға жауап беретін бөлімшелер (деканаттар, кафедралар, Академиялық қызмет департаменті, Ғылым департаменті, Стратегия және білім сапасы департаменті, Білімді ақпараттандыру департаменті, Экономикалық жоспарлау және қаржы департаменті) колданады.

2. НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

- 2.1. Осы ереже мынадай нормативтік құжаттарға негізделеді:
 - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 20 сәуірдегі № 152 бұйрығымен бекітілген Кредиттік оқыту технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастыру ережесі.
 - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 17 маусымдағы № 391 бұйрығымен бекітілген Білім беру қызметіне қойылатын біліктілік талаптары және оларға сәйкестікті растайтын құжаттар тізбесі.
 - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығымен бекітілген Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары.
 - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығы.
 - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығымен бекітілген.
 - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2019 жылғы 8 мамырдағы № 190 бұйрығымен бекітілген Кешенді тестілеуді өткізу қағидалары.
 - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 10 қаңтардағы № 8 бұйрығымен бекітілген Білім туралы құжаттарды тану және нострификациялау ережесі.
 - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 8 қазандағы № 551 бұйрығымен бекітілген Жоғары және жоғарғы білімінен кейінгі PhD философия докторларын мақсатты дайындау жайлы Ережелер.
 - Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 31 наурыздағы № 126 бұйрығымен бекітілген диссертациялық Кеңес туралы үлгі ереже.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	2 беттің 35 Стр. 2 из 35

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 31 наурыздағы № 127 бұйрығымен бекітілген ғылыми дәрежелер мен ғылыми атақтар беру ережесі.
- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 13 қазандағы № 569 бұйрығымен бекітілген Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлау бағыттарының жіктеуішісі.
- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі ЖАК Төрағасының 2004 жылғы 28 қыркүйектегі № 377-3ж бұйрығымен бекітілген диссертация мен авторефератты ресімдеу жөніндегі Нұсқаулық.
- 2019 жылғы 19 маусымдағы і ҚБ-336 бұйрығымен бекітілген М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің жоғарғы және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары бойынша оқуға қабылдау ережесі.

3. ТЕРМИНДЕР, АНЫҚТАМАЛАР, БЕЛГІЛЕР МЕН ҚЫСҚАРТУЛАР

3.1. Осы Ережеде ең жиі қолданылатын немесе ең маңызды ұғымдар:

Докторантура	білім беру бағдарламалары ғылыми, педагогикалық және (немесе) кәсіптік қызмет үшін кадрлар даярлауға бағытталған жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру.
PhD философия докторы	ғылыми-педагогикалық бағыт бойынша докторантура бағдарламасын меңгерген және Қазақстан Республикасында немесе одан тыс жерлерде диссертация қорғаған, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен танылған адамдарға берілетін дәреже.
Докторант	докторантурада оқитын адам.
Докторлық диссертация	докторанттың теориялық ережелер әзірленген, жиынтығын жаңа ғылыми жетістік ретінде саралауға болатын немесе ғылыми проблема шешілген, не енгізілуі ел экономикасының дамуына елеулі үлес қосатын ғылыми негізделген техникалық, экономикалық немесе технологиялық шешімдер жазылған дербес зерттеу болып табылатын ғылыми жұмысы.
Докторанттың жеке жұмыс жоспары (ДЖЖЖ)	докторант ғылыми кеңесшілермен бірлесіп әзірлейтін құжатқа Жеке оқу жоспары, ғылыми-зерттеу жұмысы, практика, негіздемесі мен құрылымы бар докторлық диссертацияның тақырыбы, докторлық диссертацияның, ғылыми жарияланымдардың, тағылымдамалардың орындалу жоспары кіреді.
Ғылыми-зерттеу жұмысы	бар білімді кеңейту және жаңа білім алу, ғылыми гипотезаларды тексеру, табиғат пен қоғам дамуының заңдылықтарын анықтау, жобаларды ғылыми жинақтау, ғылыми негіздеу мақсатында ғылыми ізденіспен, зерттеулер, эксперименттер жүргізумен байланысты жұмыс.
Ғылыми зерттеулер	ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет нәтижелеріне қол жеткізу мақсатында ғылыми-зерттеу, тәжірибелік-конструкторлық және

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	3 беттің 35 Стр. 3 из 35

Ғылым саласындағы уәкілетті орган	технологиялық жұмыстар шеңберінде ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері тиісті ғылыми әдістермен және құралдармен жүзеге асыратын қолданбалы, іргелі, стратегиялық ғылыми зерттеулер.
Жеке оқу жоспары (ЖОЖ)	ғылым және ғылыми-техникалық қызмет саласында салааралық үйлестіруді және басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік орган.
Пәннің сипаттамасы	білім беру бағдарламасы мен элективті пәндер каталогы негізінде әрбір оқу жылына өзі қалыптастыратын білім алушының оқу жоспары.
Пререквизиттер	мақсаты, міндеттері және мазмұны көрсетілген пәннің қысқаша сипаттамасы.
Постреквизиттер	оқылатын пәнді меңгеру үшін қажетті білім, іскерліктер және дағды бар пәндер.
Пәннің бағдарламасы	берілген пәнді тақып-үйрену аяқталғаннан кейін игерілетін іскерліктер мен дағдылар керек болатын пәндер.
PhD докторларын мақсатты даярлау	оқылатын пәннің сипаттамасын, пәннің мақсаттары мен міндеттерін, оның қысқаша мазмұнын, тақырыптарын және оқу ұзақтығын, өзіндік жұмыс тапсырмаларын, кеңес беру уақытын, білім алушылардың білімін тексеру кестесін, оқытушының талаптарын, білім алушылардың білімін бағалау критерийлерін және әдебиеттер тізімін қамтитын оқу бағдарламасы.
Элективті пәндер	оқылатын пәннің сипаттамасын, пәннің мақсаттары мен міндеттерін, оның қысқаша мазмұнын, тақырыптарын және оқу ұзақтығын, өзіндік жұмыс тапсырмаларын, кеңес беру уақытын, білім алушылардың білімін тексеру кестесін, оқытушының талаптарын, білім алушылардың білімін бағалау критерийлерін және әдебиеттер тізімін қамтитын оқу бағдарламасы.
БП	жоғары оқу орны компонентіне және белгіленген академиялық кредиттер шеңберінде таңдау компонентіне кіретін және білім беру ұйымы енгізетін, білім алушылардың жеке дайындығын көрсететін, нақты өңірдің әлеуметтік-экономикалық даму ерекшеліктері мен қажеттіліктерін ескеретін оқу пәндері, қалыптасқан ғылыми мектептер.
ЖБKMЖМС	Базалық пәндер
ЖОЖ	Жоғарғы білімнен кейінгі мемлекеттік жалпы міндетті стандарт
ДЖЖЖ	Жеке оқу жоспары
ОКТ	Докторант жұмысының жұмыс жоспары
ҚР БҒМ	Оқытудың кредиттік технологиясы
	Қазақстан Республикасының Білім беру

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	4 беттің 35 Стр. 4 из 35

ҒЗЖ
ББ
СТҚКО

ПП
ПОҚ
БӨЖ
ОБӨЖ

және ғылым министрлігі
Ғылыми-зерттеу жұмыс
Білім беру бағдарламасы
Студенттерді тіркеу және қызмет
көрсету орталығы
Профильді пәндер
Профессорлық-оқытушылар құрамы
Білім алушылардың өздік жұмысы
Оқытушымен білім алушылардың
өзіндік жұмысы

4. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

- 4.1. М. Қозыбаев атындағы СҚМУ-да философия докторларын (PhD) және бейіні бойынша докторларды даярлауды жүзеге асырады.
- 4.2. PhD философия докторларын даярлаудың білім беру бағдарламалары ғылыми-педагогикалық бағыттылығына ие және іргелі білім беру, әдіснамалық және зерттеушілік дайындықты және жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесі мен ғылыми сала үшін ғылымның тиісті бағыттары бойынша пәндерді тереңдетіп оқытуды көздейді.
- 4.3. Бейіні бойынша докторларды даярлаудың білім беру бағдарламалары іргелі білім беру, әдіснамалық және зерттеу дайындығын және ұлттық экономика, әлеуметтік сала: білім беру, медицина, құқық, өнер, қызмет көрсету саласы, бизнес-әкімшілік ету және қорғаныс және ұлттық қауіпсіздік, құқық қорғау қызметі салалары үшін ғылымның тиісті бағыттары бойынша пәндерді тереңдетіп оқытуды көздейді.
- 4.4. Докторантураның білім беру бағдарламаларының мазмұнында базалық құндылықтар ретінде: Қазақстандық патриотизм, азаматтық жауапкершілік, құрмет, ынтымақтастық, ашықтық, парасаттылық, академиялық еркіндік, ғылыми этика, ашықтық, махаббат, негізгі құзыреттілікті үздіксіз қалыптастыру белгіленген.
- 4.5. Бейіні бойынша докторантура және PhD философия докторантураның білім беру бағдарламаларының мақсаттары: білім мен ғылымның интеграциясы негізінде қоғамды, экономиканы, өндірісті, ғылымды жетілдіру және жаңа технологияларды әзірлеу мәселелерін шешуге қабілетті ғылыми, ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлаудың тиімді жүйесін құру; жоғары білікті ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлаудың отандық технологияларын әлемдік стандарттармен үйлестіру; қазіргі еңбек нарығында бәсекеге қабілетті жоғары білікті ғылыми-педагогикалық кадрларды даярлаудың халықаралық практикасының принциптеріне сәйкес білім беру процесін жүзеге асыру.
- 4.6. PhD философия докторантурасының және бейіні бойынша докторантураның білім беру бағдарламаларының міндеттері Халықаралық еңбек нарығында бәсекеге қабілетті отандық PhD докторларын даярлау, Ұлттық докторлық бағдарламаларды әлемдік білім беру кеңістігіне интеграциялау болып табылады.
- 4.7. М. Қозыбаев атындағы СҚМУ-да PhD философия докторларын және бейіні бойынша докторларды дайындауы күндізгі оқу бөлімінде мемлекеттік білім беру тапсырысы және ақылы негізде жүзеге асырылады.
- 4.8. Докторантурада оқу мерзімі игерілген академиялық кредиттер көлемімен анықталады. PhD философия докторы немесе бейіні бойынша доктор дәрежесін алу үшін академиялық кредиттердің белгіленген көлемін игеру және күтілетін оқу нәтижелеріне қол жеткізу кезінде білім беру бағдарламасы толық игерілген болып есептеледі.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	5 беттің 35 Стр. 5 из 35

- 4.9. М. Қозыбаев атындағы СҚМУ-да докторантураның білім беру бағдарламаларын жүзеге асыруды шығарушы кафедра қамтамасыз етеді. Докторантураның білім беру бағдарламаларын оның теориялық оқуы, кәсіби практикалардан өтуі бөлігінде оқу-әдістемелік сүйемелдеуді Академиялық қызмет департаменті қамтамасыз етеді. Докторанттың ғылыми-зерттеу жұмысы, оның ішінде тағылымдамадан өту және докторлық диссертацияны орындау, білім беру бағдарламасының ғылыми компоненттерін іске асыру бөлігінде бақылау мен үйлестіруді Ғылым департаменті, Экономикалық жоспарлау және қаржы департаменті, Академиялық ұтқырлық және интернационализация департаменті жүзеге асырады.
- 4.10. М. Қозыбаев атындағы СҚМУ докторантының құқықтары мен міндеттері Қазақстан Республикасының заңнамасымен, университет Жарғысымен, университеттің академиялық саясатымен, білім беру қызметін көрсету шартымен, ішкі нормативтік құжаттармен анықталады.
- 4.11. Докторанттың мәртебесі университеттің білім алушының мәртебесіне теңестіріледі және Қазақстан Республикасының заңнамасымен, университеттің Жарғымен және ішкі тәртіп ережелерімен, академиялық саясатымен, университеттің білім алушыларына белгіленген барлық құқықтар мен міндеттерді қамтиды.
- 4.12. Докторантураның білім беру бағдарламасын меңгерген және докторлық диссертацияны қорғаған адамдарға таңдаған білім беру бағдарламасы бойынша білім саласына сәйкес «PhD философия докторы» немесе «бейіні бойынша доктор» ғылыми дәрежесі беріледі.

5. ДОКТОРАНТУРАДА ОҚУ ҮДЕРІСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

- 5.1. Докторантураға қабылдау Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығымен бекітілген Жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдау қағидаларына және 2019 жылғы 16 маусымдағы № ҚБ-336 М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетіне жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары бойынша оқуға қабылдау қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.
- 5.2. Кіруде докторантураның білім беру бағдарламасының бейіні жоғары білім беру бағдарламасымен сәйкес келген жағдайда алдыңғы деңгейдегі оқу нәтижелері автоматты түрде танылады. Докторантураның білім беру бағдарламасының бейіні сәйкес келмеген жағдайда докторантқа бірінші оқу жылы кезеңінде игеру үшін пререквизиттер белгіленеді.
- 5.3. Әрбір білім беру бағдарламасы үшін пререквизиттер тізбесі М. Қозыбаев атындағы СҚМУ оқу-әдістемелік кеңесінде бекітіледі.
- 5.4. Алдыңғы білім беру деңгейіндегі оқыту нәтижелерін (пререквизиттерді) қайта есептеуді комиссия шешімін хаттамалық ресімдей отырып, тиісті білім беру саласындағы алқалы құзыретті мамандар жүзеге асырады.
- 5.5. Пререквизиттер ретінде докторант қажетті пререквизиттердің сағатына (кредиттер санына) сай келетін жоғары оқу орны берген сертификат немесе куәлік түрінде алдыңғы деңгейдегі бейресми білім берудің оқу нәтижелерін ұсынуы мүмкін.
- 5.6. Мемлекеттік білім беру тапсырысы бойынша PhD философия докторларын мақсатты даярлауға адамдарды қабылдау конкурстық негізде жүзеге асырылады.
- 5.7. М. Қозыбаев атындағы СҚМУ докторантурасындағы оқу үдеріс. оқытудың кредиттік технологиясы бойынша жүзеге асырылады.
- 5.8. Бір оқу жылы аясында оқу үдерісін ұйымдастыру университеттің Ғылыми кеңесінің шешімімен бекітілген Академиялық күнтізбе негізінде жүзеге асырылады.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	6 беттің 35 Стр. 6 из 35

- 5.9. Оқу жылы 1 қыркүйектен басталады және білімді аралық бақылау, білімді қорытынды бақылау (емтихан сессиясы), қорытынды аттестаттау (бітіру курсы үшін), кәсіби практика (педагогикалық, зерттеу немесе өндірістік), докторанттың ғылыми-зерттеу (эксперименталды-зерттеу) жұмысы және демалыс кіретін екі семестрден тұрады. Академиялық кезеңнің ұзақтығы 15 аптаны құрайды.
- 5.10. Докторанттың дайындық деңгейіне қойылатын талаптар Жоғары білімдегі Дублиндік дескрипторлардың үшінші деңгейі негізінде айқындалады және қол жеткізілген оқыту нәтижелерінде көрсетілген игерілген құзыреттерді көрсетеді.
- 5.11. Оқыту нәтижелері докторантураның барлық білім беру бағдарламасы деңгейінде де, жеке модульдер немесе оқу пәні деңгейінде де тұжырымдалады.
- 5.12. Білім беру қызметін жоспарлау және ұйымдастыру жеке оқу жоспарлары (ЖОЖ) және жұмыс оқу бағдарламалары (силлабустар) (ЖОБ) негізінде жүзеге асырылады.
- 5.13. Білім алушылардың оқу жүктемесінің көлемі әрбір оқу пәні бойынша оқу жылы ішінде игерілетін кредитпен немесе сағаттармен өлшенеді. Барлық оқу кезеңінде докторант кемінде 180 кредит немесе 5400 сағат игеруі тиіс. Оқу жүктемесі докторанттың барлық аудиториялық және аудиториялық емес іс-әрекетін қамтиды.
- 5.14. ЖОЖ уақтылы бекітілуіне және орындалуына докторант пен кафедра меңгерушісі, ғылыми кеңесшілер жауап береді.
- 5.15. Пәндер мен модульдердің мазмұны бірқатар білім салаларының түйіскен жерінде кадрлар даярлауды қамтамасыз ететін пәнаралық және мультидисциплинарлық сипатқа ие болуы тиіс.
- 5.16. Сабақ түрлері мен апталар бойынша нақты пән шеңберінде оқу процесін жоспарлау осы оқу пәні бекітілген кафедра әзірлейтін жұмыс оқу бағдарламасымен (силлабуспен), практиканың жұмыс оқу бағдарламасымен анықталады.
- 5.17. Оқу сабақтарының кестесін академиялық кезеңге кафедра ұсынған кестеге өтінім негізінде оқу процесін ұйымдастыру бөлімі жасайды.
- 5.18. Докторанттар университеттің академиялық саясатына сәйкес пәндер мен оқытушыларды таңдау рәсімінен уақытында өтеді.
- 5.19. Білім алушылардың пәндеріне уақытында жазылуына кафедра мен ООРС қызметкерлері жауап береді. Білім алушылардың пәндеріне жазылу ағымдағы академиялық кезеңге оқу сабақтарының кестесін жасау үшін негіз болып табылады.
- 5.20. Пәнді қайта өту білім алушы тек ақылы негізде жүзеге асырылады.
- 5.21. Докторанттардың оқу жетістіктерін бағалау саясаты Академиялық адалдық, талаптардың бірлігі, объективтілік және әділдік, ашықтық және ашықтық қағидаттарына негізделеді.
- 5.22. Докторанттың оқу жетістіктерін бақылау мен бағалаудың негізгі түрлері: ағымдағы бақылау, аралық бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау болып табылады.
- 5.23. Докторанттың ағымдағы, аралық бақылау және аралық және қорытынды аттестаттау кезеңдерінің құрылымы, жүйелілігі мен Саны білім беру бағдарламасымен, академиялық күнтізбемен, пәндердің оқу жұмыс бағдарламаларымен (силлабустармен) регламенттеледі.
- 5.24. Докторанттың үлгеріміне ағымдық бақылау жүргізу, аралық аттестаттау университеттің академиялық саясатына сәйкес жүргізіледі.
- 5.25. Докторантты курстан курсқа ауыстыру университеттің академиялық саясатына сәйкес жүзеге асырылады.

6. PhD ФИЛОСОФИЯ ДОКТОРЛАР ЖӘНЕ БЕЙІНІ БОЙЫНША ДОКТОРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ ЕРЕЖЕСІ

- 6.1. Докторантураның білім беру бағдарламасының мазмұны:

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	7 беттің 35 Стр. 7 из 35

- базалық және бейіндеуші пәндер циклдерін зерделеуді қамтитын міндетті компоненттер;
 - докторанттарды практикалық даярлау: практиканың, ғылыми немесе кәсіби тағылымдаманың әртүрлі түрлері;
 - докторлық диссертацияны орындауды қамтитын ғылыми-зерттеу жұмысы;
 - қорытынды аттестаттау.
- 6.2. Докторант барлық оқу кезеңіне ғылыми кеңесшілердің басшылығымен жасалатын докторанттың жеке жұмыс жоспары негізінде оқиды.
- 6.3. Докторанттың жұмысының жеке жоспары оқытудың алғашқы екі айында әзірленеді және кафедра отырысында келісу рәсімінен өтеді.
- 6.4. PhD философия докторы дәрежесін алу үшін докторанттарға ғылыми басшылықты ғылым докторлары немесе кандидаттары немесе PhD философия докторлары қатарынан тағайындалатын кемінде 2 адамнан тұратын консультанттар жүзеге асырады, оның бірі-шетелдік ЖОО-ның ғалымы.
- 6.5. Докторанттарға бейіні бойынша доктор дәрежесін алуға ғылыми басшылықты ғылым докторлары немесе кандидаттары немесе PhD философия докторлары қатарынан тағайындалатын кемінде 2 адамнан тұратын консультанттар жүзеге асырады, олардың біреуі-тиісті саланың немесе қызмет саласының жоғары білікті маманы.
- 6.6. Бұл ғылым саласында (білім беру бағдарламасының бейіні бойынша) ғылыми зерттеулермен белсенді айналысатын тұлғалар ғылыми кеңесшілер бола алады.
- 6.7. Ғылыми кеңесшілер білім беру қызметіне қойылатын біліктілік талаптарына және докторлық диссертацияларға ғылыми басшылықты жүзеге асыруға қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес болуы тиіс.
- 6.8. Ғылыми кеңесшілер мен докторлық диссертацияның тақырыбы университеттің Ғылыми кеңесінде қаралады және оқудың алғашқы екі айы ішінде Ғылыми кеңестің шешімімен бекітіледі. Шығарушы кафедра диссертациялық зерттеулер тақырыптарының жалпы тізбесін анықтайды (және жыл сайын жаңартады). Қажет болған жағдайда білім алушыларға ғылымның аралас салалары бойынша консультанттар тағайындалуы мүмкін.
- 6.9. Докторанттардың ғылыми кеңесшілерінің тақырыптарын уақытылы бекітуіне және кандидатураларын университеттің Ғылыми кеңесінің қарауына ұсынуға және олардың кадрларды даярлаудың тиісті бағыты бойынша докторлық диссертацияларға ғылыми басшылықты жүзеге асыратын тұлғаларға қойылатын біліктілік талаптарына сәйкестігіне докторанттар даярладан өтетін шығарушы кафедра меңгерушісі, факультет деканы жауап береді.
- 6.10. Докторанттың ғылыми консультанттары докторанттардың зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін барлық қажетті жағдайлар жасауы тиіс (қажетті көздер мен ресурстарға қол жеткізуді қамтамасыз ету; диссертациялық зерттеуді орындау барысында көмек көрсету және консультациялар беру; білім алушылар ұсынған материалдар бойынша кері байланыс беру; қажет болған жағдайда белгілі республикалық және шетелдік орталықтарды қоса алғанда, шеткі білім беру және ғылым ұйымдарында білім алушылардың зерттеу жұмыстарын жүргізуді қамтамасыз ету; жүргізілетін зерттеу нәтижелерін жариялауға дайындауға жәрдемдесу; докторанттардың білім беру бағдарламасын меңгеру барысында туындайтын өзге де мәселелерді шешу).
- 6.11. Докторанттың ғылыми кеңесшілері докторанттың оқу тәртібін сақтауына, докторанттың жеке жұмыс жоспарын орындауға және диссертациялық жұмысты уақтылы ұсынуға жауапты болады.
- 6.12. Докторанттың ғылыми кеңесшілері докторанттың жеке жоспарын әзірлеуге және бекітуге қатысады, оны оқу және ғылыми-зерттеу/эксперименталды-зерттеу

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	8 беттің 35 Стр. 8 из 35

- жұмыстарын жібереді және докторанттың жеке жұмыс жоспарында көзделген барлық жұмыс түрлерін білім алушылардың уақтылы сапалы орындауына жауапты болады.
- 6.13. Докторанттың ғылыми кеңесшісін ауыстыру, ғылымның аралас салалары мен т.б. бойынша кеңесшілерді тағайындау туралы шешімді шығарушы кафедраның ұсынысы бойынша университеттің Ғылыми кеңесі қабылдайды.
- 6.14. Ғылыми кеңесшілер мен бітіртуші кафедраның меңгерушісі докторанттың жеке жұмыс жоспарын уақтылы бекітуіне және орындалуына жауапты болады.
- 6.15. Докторанттың жеке жұмыс жоспары келесі бөлімдерді қамтиды:
- жеке оқу жоспары;
 - ғылыми-зерттеу жұмысының жеке жоспары;
 - практика бағдарламасын, өту базасын, есептілік мерзімі мен нысанын көрсете отырып практикадан өту жоспары;
 - құрылымы мен негіздемесі бар докторлық диссертацияның тақырыбы;
 - докторлық диссертацияны орындау жоспары;
 - ғылыми жарияланымдар мен тағылымдамалар жоспары.
- 6.16. Жеке оқу жоспары білім беру бағдарламасының оқу компонентін меңгеру үшін негіз болып табылады. Жеке оқу жоспарына докторантты оқытудың жеке траекториясы көрініс табады. Қажет болған жағдайда жеке оқу жоспары жыл сайын нақтылануы мүмкін.
- 6.17. Жеке оқу жоспары оқу пәндеріне тіркелу нәтижелері бойынша жасалады, ОДОРС-мен келісіледі және факультет деканына бекітуге ұсынылады. Бекітілгеннен кейін бір данасы деканатта қалады, екінші данасы білім алушыға, үшіншісі - бақылауды жүзеге асыру үшін СТҚҚО-ға беріледі.
- 6.18. Докторант өзінің Жеке оқу жоспарын құрастыруға және докторанттардың білім беру бағдарламасының талаптарына сәйкес оқу курсы толтырылуына жауапты.
- 6.19. Докторантураның білім беру бағдарламасы:
- 1) философия докторы бағдарламасы бойынша білім алушылар үшін - педагогикалық және зерттеу практикасы;
 - 2) өндірістік практика - бейіндік докторантура бағдарламасы бойынша білім алушылар үшін.
- 6.20. Ғылыми-педагогикалық бағыт бойынша докторанттың педагогикалық практикасы оқыту және оқыту әдістемесінің практикалық дағдыларын қалыптастыру мақсатында жүргізіледі. Педагогикалық практика кезеңінде докторанттар қажет болған жағдайда бакалавриат пен магистратурада сабақтар өткізуге тартылады.
- 6.21. Докторанттың зерттеу тәжірибесі отандық және шетелдік ғылымның жаңа теориялық, әдіснамалық және технологиялық жетістіктерін зерттеу, сондай-ақ тәжірибелік дағдыларды бекіту, ғылыми зерттеулердің заманауи әдістерін қолдану, диссертациялық зерттеуде тәжірибелік деректерді өңдеу және интерпретациялау мақсатында жүргізіледі.
- 6.22. Докторанттың өндірістік практикасы оқу процесінде алынған теориялық білімді бекіту және кәсіби деңгейін арттыру мақсатында жүргізіледі.
- 6.23. Кәсіби тәжірибе ғылыми, ғылыми-педагогикалық және кәсіби қызметтің практикалық дағдыларын қалыптастыру мақсатында жүргізіледі.
- 6.24. Білім алушының практикадан өту жоспары практиканың толық бағдарламасын, практика базасының сипаттамасын, өту мерзімін және есептілік нысанын қамтуы тиіс.
- 6.25. Зерттеу және өндірістік практиканың мазмұны докторлық диссертацияның тақырыбымен анықталады.
- 6.26. Докторантураның білім беру бағдарламасының білім алушысының кәсіптік практикасының барлық түрлері жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	9 беттің 35 Стр. 9 из 35

- мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында белгіленген көлемде бекітілген академиялық күнтізбеге сәйкес жүргізіледі.
- 6.27. Білім алушылардың зерттеу және өндірістік тәжірибелерін өткізу ұйымдар, кәсіпорындар, мекемелер және ғылыми-зерттеу ұйымдары базасында келісім-шарт негізінде жүзеге асырылады.
- 6.28. Бітіруші кафедра практика мақсаттары мен міндеттерін, практика базасын, практика мазмұны мен тапсырмаларын, есептілік мерзімдері мен нысандарын, практика нәтижелерін бағалау критерийлерін және университеттің ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес басқа да мәліметтерді көрсете отырып, практика бағдарламасын (педагогикалық, зерттеу, өндірістік) әзірлейді. Кәсіби практика бағдарламалары кафедра отырысында қаралады және факультет Кеңесінің шешімімен бекітіледі.
- 6.29. Бітіруші кафедра факультетпен бірге Академиялық қызмет департаментінің мансап және жұмысқа орналастыру орталығына практика басталғанға дейін бір айдан кешіктірмей практикадан өтуге ұсыныс жасайды. Бірінші курс докторанттары үшін ұсыныстар университетке қабылданғаннан кейін ресімделеді. Мансап және жұмысқа орналастыру орталығы практика жетекшісін, практика базасы мен мерзімдерін көрсете отырып, практикаға бұйрық қалыптастырады. Практикаға университет ректоры қол қояды.
- 6.30. Докторанттардың кәсіби практикалардың барлық түрлерінің уақытында өтуі үшін жауапкершілік факультет декандарына жүктеледі.
- 6.31. Факультет деканы ғылыми кеңесшілермен бірге докторанттың жеке оқу жоспарын орындауға жауапты.
- 6.32. Докторанттың кәсіптік практиканың барлық түрлерінің қорытындылары бойынша есептері шығарушы кафедра отырысында тыңдалады және бекітіледі. Докторанттың зерттеу және өндірістік практика бойынша есептері практикадан өту барысында жиналған, талданған және жүйеленген материалды қамтуы тиіс.
- 6.33. Докторантураның білім беру бағдарламасының ғылыми компоненті докторанттың ғылыми-зерттеу жұмысынан (ДФЗЖ) немесе докторанттың эксперименталды-зерттеу жұмысынан (ДЭЗЖ), ғылыми жарияланымдарды дайындаудан және докторлық диссертацияны жазудан құралады.
- 6.34. Жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сәйкес ғылыми компоненттер көлемі докторантураның білім беру бағдарламасының жалпы көлемінің 64% - ын немесе 115 академиялық кредиттерді құрайды, **оның ішінде ғылыми жарияланымдар үшін 20 кредит беріледі:**
- **халықаралық рецензияланатын журналда 1 мақала жариялағаны үшін – 5 кредит;**
 - **БҒСБК ұсынған басылымдарда 3 мақала жариялағаны үшін – 9 кредит (әрқайсысы үшін 3 кредит);**
 - **халықаралық конференциялар жинақтарында – 6 кредит (әрқайсысы үшін 2 кредит).**
- 6.35. Білім алушының ғылыми-зерттеу/эксперименталды-зерттеу жұмысының жеке жоспары докторантураның білім беру бағдарламасын игерудің барлық кезеңіне жылдар бойынша бөле отырып жасалады. Ғылыми-зерттеу/эксперименттік-зерттеу жұмысының жоспарында диссертациялық зерттеудің тақырыбы, зерттеу бағыты, есептілік мерзімі мен нысаны көрсетіледі. Қажет болған жағдайда докторанттың ғылыми-зерттеу/эксперименталды-зерттеу жұмысының жеке жоспары жыл сайын нақтылануы мүмкін.
- 6.36. Білім алушының ғылыми тағылымдамалар жоспары, мақсаты мен міндеттері, тағылымдама базасының сипаттамасы, тағылымдама өткізу мерзімдері мен есептілік нысандары көрсетілген тағылымдаманың толық бағдарламасын қамтуы тиіс.
- 6.37. PhD философия докторы бағдарламасы бойынша докторанттың ғылыми-зерттеу жұмысының талаптары):

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	10 беттің 35 Стр. 10 из 35

- докторлық диссертация қорғалатын докторантураның білім беру бағдарламасының негізгі проблематикасына сәйкес келуі;
 - ғылыми жаңалығы мен практикалық маңыздылығы бар;
 - ғылым мен тәжірибенің қазіргі теориялық, әдістемелік және технологиялық жетістіктеріне негізделеді;
 - компьютерлік технологияларды қолдану арқылы деректерді өңдеу және интерпретациялаудың заманауи әдістеріне негізделген;
 - қазіргі заманғы ғылыми зерттеу әдістерін пайдалана отырып орындалады;
 - негізгі қорғалатын ережелер бойынша ғылыми-зерттеу (әдістемелік, практикалық) бөлімдерінен тұрады.
- 6.38. Бейіні бойынша доктор бағдарламасы бойынша докторанттың эксперименталды-зерттеу жұмысының талаптары:
- докторлық диссертация қорғалатын докторантураның білім беру бағдарламасының негізгі проблематикасына сәйкес келуі;
 - ғылыми жаңалығы мен практикалық маңыздылығы бар;
 - ғылым, техника және өндірістің заманауи жетістіктеріне негізделеді;
 - нақты практикалық ұсынымдарды, кешенді, функционалдық сипаттағы басқару міндеттерінің дербес шешімдерін қамтиды;
 - алдыңғы қатарлы ақпараттық технологияларды қолдану арқылы орындалады;
 - негізгі қорғалатын ережелер бойынша эксперименталды-зерттеу (әдістемелік, практикалық) бөлімдерін қамтиды.
- 6.39. Докторантурада білім алушылардың ғылыми-зерттеу/эксперименталды-зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру бітіруші кафедраларда, оның ішінде серіктес жоғары оқу орындарында, ғылыми ұйымдарда, жоғары білікті ғылыми-педагогикалық кадрлармен қамтамасыз етілген кәсіпорындарда, қажетті зертханалық-зерттеу және ғылыми-әдістемелік базалармен жүзеге асырылады. Пәнаралық сипаттағы білім алушылардың ғылыми-зерттеу/эксперименталды-зерттеу жұмысы факультет немесе кафедра базасында жүзеге асырылуы мүмкін.
- 6.40. Диссертация тақырыбы ғылымды дамыту бағыттарына, тиісті ғылым саласының бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға (Қазақстан Республикасы азаматтарының, шетелдіктердің және азаматтығы жоқ адамдардың шетелде алған ғылыми дәрежелердің баламалылығын тануға ұсынылған диссертацияларды қоспағанда) сәйкес келуі тиіс.
- 6.41. Диссертация дербестік, ішкі бірлік, ғылыми жаңашылдық, нақтылық, практикалық құндылық және академиялық адалдық принциптерін сақтай отырып орындалады.
- 6.42. Докторлық диссертацияны орындау докторанттың ғылыми-зерттеу жұмысының /эксперименталды-зерттеу жұмысының кезеңінде жүзеге асырылады.
- 6.43. Диссертациялық зерттеудің мазмұны ұлттық басымдықтарды, мемлекеттік бағдарламаларды, іргелі немесе қолданбалы зерттеулер бағдарламаларын іске асыруға бағытталған.
- 6.44. Философия докторы (PhD), бейіні бойынша доктор дәрежесін алуға арналған диссертацияның негізгі ғылыми нәтижелері диссертация тақырыбы бойынша кемінде 7 (жеті) жарияланымда, оның ішінде:
- уәкілетті орган бекітетін ғылыми қызметтің негізгі нәтижелерін жариялау үшін ұсынылатын ғылыми басылымдар тізбесіне енгізілген ғылыми басылымдарда кемінде 3 (үш) мақала;
 - 1 (бір) мақала - халықаралық рецензияланатын ғылыми журналда;
 - 3 (үш) - халықаралық конференция материалдарында немесе тезистерінде, оның ішінде 1 (бір) - шетелдік конференция материалдарында.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	11 беттің 35 Стр. 11 из 35

6.45. Clarivate Analytics (Web of Science Core Collection, Clarivate Analytics) мәліметтер базасына енгізілген шетелдік патенттер халықаралық рецензияланатын ғылыми басылымдарда жарияланым ретінде есепке алынады.

6.46. «Ғылым саласындағы сыйлықтар мен мемлекеттік ғылыми стипендиялар туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 19 шілдедегі № 830 қаулысына сәйкес соңғы 3 жылда талантты жас ғалымдар үшін мемлекеттік ғылыми стипендиялар немесе ғылым саласындағы сыйлықтар алған адамдар үшін халықаралық рецензияланатын ғылыми басылымда жариялау талап етілмейді.

6.47. Жыл сайын оқу жылы аяқталғаннан кейін докторант жеке жұмыс жоспарын орындау мәніне академиялық аттестаттаудан өтеді. Докторантты жеке жұмыс жоспарын орындау тұрғысынан академиялық аттестаттауды арнайы аттестаттау комиссиясы Академиялық күнтізбе белгілеген мерзімде жүзеге асырады және хаттамамен ресімделеді. Докторанттың тың жеке жұмыс жоспарын орындау мәніне академиялық аттестаттаудан өткені туралы арнайы аттестаттау комиссиясы отырысының хаттамасынан үзінді тиісті деканат пен кафедраға беріледі.

7. ДОКТОРАНТТАРДЫҢ ҒЫЛЫМИ ТАҒЫЛЫМДАМАСЫ

7.1. Ғылыми тағылымдама докторанттың ғылыми-зерттеу жұмысы /эксперименталды-зерттеу жұмысы шеңберінде докторанттың жеке жұмыс жоспарымен қарастырылады. Ғылыми тағылымдаманың мақсаты докторанттардың инновациялық технологиялармен және жаңа өндіріс түрлерімен таныстыру болып табылады.

7.2. Докторанттың ғылыми тағылымдамасы:

- М. Қозыбаев атындағы СҚМУ және тағылымдамадан өту орны арасындағы келісім-шарттар, меморандумдар шеңберінде;
- ғылыми ұйымдардан және (немесе тиісті саланың ұйымдарынан) дербес шақырулар негізінде іске асырылады.

7.3. Докторанттың ғылыми тағылымдамадан өту орны тиісті қызмет салаларының немесе салаларының ғылыми ұйымдары және (немесе) ұйымдары болып табылады. Ғылыми тағылымдамадан өту орнын шығарушы кафедра ғылыми кеңесшілермен бірге анықтайды. Ғылыми тағылымдама өту базасы білім беру бағдарламасының ғылыми бағыты мен докторлық диссертацияның тақырыбына сәйкес келуі тиіс.

7.4. Докторанттардың тағылымдамадан өту жоспарын қалыптастыруды Ғылым департаменті бітіртуші кафедра меңгерушілерінің қызметтік хаттарының негізінде жүзеге асырады. Қызметтік хаттарды қабылдау мерзімі 15 қарашаға дейін.

7.5. Тағылымдама базасын дұрыс таңдау үшін докторанттың ғылыми кеңесшілері жауапты.

7.6. Ғылыми тағылымдамадан өту үшін докторант ғылыми кеңесшілермен, факультет деканы бірлесіп, шетелде тағылымдамадан өтуге толық негіздеме беруі қажет, онда осы шетелдік ғылыми мекемені/ұйымды таңдаудың орындылығы көрсетілуі тиіс.

7.7. Шетелдік ғылыми тағылымдаманың нәтижелері Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 31 наурыздағы № 127 бұйрығымен бекітілген ғылыми дәрежелер мен ғылыми атақтар беру ережесіне сәйкес ғылыми, ғылыми-талдамалық және ғылыми-практикалық басылымдарда жарияланады.

7.8. Кафедра Ғылым департаментімен бірілігіп ДЖЖЖ сәйкес тағылымдамадан өту орны, тағылымдама құны көрсетілген ақпаратты экономикалық жоспарлау және қаржы департаментіне ұсынады. Берілген ақпарат негізінде экономикалық жоспарлау және қаржы департаменті шығындарды (тұрғын үй жалдау, тәуліктік шығындарды өтеу, жол жүру шығындары) есептеуді жүргізеді және университеттің

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	12 беттің 35 Стр. 12 из 35

- бюджеттік жоспарына енгізеді.
- 7.9. Докторанттың ғылыми тағылымдамасының ұзақтығы 7-15 күндер мерзімді құрайды. Жоспарлы қаражатты артық жұмсаған кезде бұл соманы докторант растайтын құжаттар болған және ұсынған жағдайда университет өтейді.
- 7.10. Докторанттың ғылыми тағылымдамадан өтуі ғылыми консультанттармен келісім бойынша екінші курста ұсынылады, бірақ ғылыми тағылымдамадан өту кезінде үшінші курста тағылымдама қорытынды аттестаттауға дейін екі апта бұрын өтуі тиіс.
- 7.11. Докторанттың ғылыми тағылымдамасы докторанттың қорытынды аттестаттауына дейін 2 аптадан кешіктірілмей өтуі тиіс.
- 7.12. Ғылыми тағылымдамадан өту үшін докторант іссапардың болжалды күніне дейін 4 апта бұрын Ғылым департаментіне келесі құжаттарды тапсыру қажет:
- 1) Ғылыми тағылымдамадан өту орны негізделген ректордың атына ғылыми жетекшінің, кафедра меңгерушісінің, факультет деканының, бас бухгалтердің және Ғылым департаментінің директорының бұрыштамасы бар жеке өтініші.
 - 2) Факультет деканының ректордың атына кафедра меңгерушісінің визасымен ұсыныс.
 - 3) Жоғары оқу орнынан, ғылыми ұйымнан және/немесе білім беру бағдарламасының бейіні бойынша ұйымнан тағылымдамадан өту үшін шақыру-хаттың көшірмесі (бар болса). Шет тілінде шақыру болған жағдайда шақыру аудармасы қоса беріледі.
 - 4) Ғылыми жетекшісімен, кафедра меңгерушісімен расталған білім алушының ғылыми тағылымдамадан өту жоспары.
 - 5) Факультет деканы бекіткен кафедра меңгерушісінің визасымен сабақтарды ауыстырудың жеке кестесі (осы академиялық кезеңде сабақтар болған жағдайда).
- 7.13. Ғылыми тағылымдамаға жіберілетін докторант міндетті:
- тағылымдама басталғанға дейін кемінде бір апта бұрын іссапарға жіберу үшін құжаттарды ұсыну;
 - ғылыми тағылымдамадан өтуге жіберу туралы бұйрықта көрсетілген тағылымдама мерзімін сақтау;
 - тағылымдамадан өту кезеңінде қабылдаушы тараптың ішкі тәртіп ережелерін және жарғысын сақтау.
- 7.14. Құжаттарды тиісті ресімдемей ғылыми тағылымдамадан өтуге арналған бұйрықпен көзделген мерзімнен кеш университетке шығу және қайтып келу оқу тәртібін бұзу болып табылады.
- 7.15. Белгіленген мерзімде ғылыми тағылымдамадан өтуге кедергі келтіретін себептер туындаған жағдайда докторант тағылымдама басталғанға дейін кемінде екі апта бұрын Ғылым департаментіне осы құжаттың 7.11 тармағын сақтай отырып, тағылымдама мерзімін ауыстыру үшін растайтын құжаттарды қоса бере отырып, ректордың атына өтініш ұсынуы қажет.
- 7.16. Ғылыми тағылымдама аяқталғаннан кейін докторант бес күн ішінде шығарушы кафедра отырысында ғылыми тағылымдаманың қорытындысы туралы есеп береді.
- 7.17. Ғылыми тағылымдама аяқталғаннан кейін 5 күн ішінде докторант Ғылым департаментіне ғылыми тағылымдамадан өткендігі туралы есеп (шетелдік ғылыми тағылымдама жағдайында қазақ/орыс немесе ағылшын тілдерінде есеп беру) (ғылыми жетекшісімен, кафедра меңгерушісімен және факультет деканымен расталады) және ғылыми тағылымдамадан өткенін растайтын құжатты (сертификат, куәлік, анықтама және т.б.) тапсыруы қажет.
- 7.18. Ғылыми тағылымдамадан келгеннен кейін 5 күн ішінде докторант бухгалтерияға қажетті есеп беру құжаттамасын тапсыруы қажет.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	13 беттің 35 Стр. 13 из 35

8. ДОКТОРЛЫҚ ДИССЕРТАЦИЯНЫҢ МАЗМҰНЫ МЕН РЕСІМДЕЛУІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

- 8.1 Докторанттың ғылыми-зерттеу жұмысының қорытындысы докторлық диссертацияны жазу және қорғау болып табылады.
- 8.2 Докторлық диссертация - бұл докторанттың ғылыми-біліктілік жұмысы, ол өз бетінше зерттеу болып табылады, онда теориялық ережелер әзірленген, олардың жиынтығын жаңа ғылыми жетістік ретінде саралауға болады немесе ғылыми мәселе шешілген, немесе енгізілуі ел экономикасының дамуына елеулі үлес қосатын ғылыми негізделген техникалық, экономикалық немесе технологиялық шешімдер жазылған.
- 8.3 Диссертация дербестік, ішкі бірлік, ғылыми жаңашылдық, нақтылық және практикалық құндылық және академиялық адалдық принциптерін сақтай отырып орындалады. Олар:
 - 8.3.1. Дербестік принципі диссертация өздігінен жазылғанын білдіреді және диссертация авторының ғылымға, техника мен технологияларды дамытуға қосқан жеке үлесін куәландырады.
 - 8.3.2. Ішкі бірлік принципі диссертация ішкі бірлікке ие, диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері қисынды өзара байланысты екенін білдіреді; ғылыми ережелер, алынған нәтижелер мен ұсыныстар диссертацияда қойылған мақсаттар мен міндеттерге сәйкес келуі тиіс. Автор ұсынған жаңа шешімдер (принциптер, әдістер) белгілі шешімдермен салыстырғанда дәлелденген және бағаланған.
 - 8.3.3. Ғылыми жаңалық принципі диссертацияның ғылыми нәтижелері, ережелері, ұсыныстары мен қорытындылары Жаңа болып табылатындығын білдіреді және диссертация құрамында:

жиынтығы жаңа ғылыми жетістік ретінде сараланатын немесе нақты ғылыми бағыттарды дамыту үшін маңызды мәні бар жаңа ғылыми негізделген теориялық және (немесе) эксперименттік нәтижелер; не енгізілуі ел экономикасының дамуына елеулі үлес қосатын ғылыми негізделген техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқарушылық шешімдер.
 - 8.3.4. Шынайылық принципі диссертациялық жұмыстың нәтижелері ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістерін және компьютерлік технологияларды қолдана отырып деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынғанын білдіреді (егер қолданылса); табиғи, техникалық, медициналық, ауыл шаруашылығы мамандықтары бойынша орындалған диссертациялар үшін теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар мен заңдылықтар дәлелденген және эксперименттік зерттеумен расталған; "білім" тобының мамандықтары үшін Нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденген (егер қолданылса).
 - 8.3.5. Диссертацияның практикалық құндылығы принципі қолданбалы маңызы бар диссертацияда авторлық куәліктермен, патенттермен, зияткерлік меншік куәліктерімен, өндіріске енгізу актілерімен және басқа да ресми құжаттармен, ал ғылыми қорытындыларды пайдалану жөніндегі ұсынымдардың теориялық маңызы бар диссертацияда автор алған ғылыми нәтижелерді практикалық пайдалану туралы мәліметтер келтірілетіндігін білдіреді.
 - 8.3.6. Академиялық адалдық принципі диссертация авторының басқа авторлардың құқықтары мен заңды мүдделерін сақтауы және диссертацияда авторға және қарыз алу көзіне сілтеме жасамай алынған материалдың болмауы, сондай-ақ мағынаны өзгертпей сөздер мен сөйлемдерді синониммен алмастыра отырып, бөтен мәтінді пайдалану дегенді білдіреді. Сондай-ақ плагиатты табу мүмкіндігін азайту немесе

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	14 беттің 35 Стр. 14 из 35

- болдырмау мақсатында техникалық құралдар мен тәсілдерді қолдануға жол берілмейді.
- 8.4 Докторанттың ғылыми жұмысы ішкі тұтастыққа ие болуы және автордың ғылымға қосқан жеке үлесін көрсетуі тиіс. Докторант ұсынған жаңа ережелер белгілі шешімдермен салыстырғанда қатаң дәйектелуі және сыни бағалануы тиіс.
- 8.5 Қолданбалы немесе теориялық маңызы бар диссертациялар алынған ғылыми нәтижелерді практикалық пайдалану туралы құжаттық растаулармен немесе ғылыми қорытындыларды пайдалану жөніндегі ұсыныстармен сүйемелденуі тиіс.
- 8.6 Докторлық диссертация (жоба) ресімдеу талаптарына сәйкес ресімделеді.

9. ДОКТОРЛЫҚ ДИССЕРТАЦИЯНЫ ПЛАГИАТҚА ТЕКСЕРУ ЖҮРГІЗУ ҚАҒИДАЛАРЫ МЕН ТӘРТІБІ

- 9.1. Докторлық диссертация міндетті түрде "АНТИПЛАГИАТ" жүйесін қолдана отырып, университет білім алушыларының жазбаша жұмыстарын дербестігін бақылау туралы Ережеге сәйкес плагиат пәніне тексеруден өтеді (2019 ж. 10 сәуірде жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен).
- 9.2. Докторлық диссертация мемлекеттік ғылыми-техникалық сараптаманың ұлттық орталығы жүзеге асыратын авторға және қарыз алу көзіне (диссертацияны плагиат мәніне тексеру) сілтеме жасамай қарыз алу мәніне тексеруден өтеді.

10. ҚОРЫТЫНДЫ АТТЕСТАТТАУ

- 10.1. Докторанттарды қорытынды аттестаттау докторлық диссертацияны ресімдеу және қорғау нысанында академиялық күнтізбеде көзделген мерзімде жүзеге асырылады.
- 10.2. Диссертациялық Кеңестің қызметіне байланысты барлық шығындар, соның ішінде диссертациялық Кеңес мүшелерінің іссапар шығындары диссертациялық кеңес жұмыс істейтін ЖОО есебінен өтеледі. Университет плагиатқа компьютерлік тексеру бағдарламасының болуын қамтамасыз етеді.
- 10.3. Докторлық диссертацияны қорғау докторлық диссертацияны дайындауды, оны ресімдеуді және қорғау рәсімін қамтиды.
- 10.4. Докторантурадағы қорытынды аттестаттау 12 академиялық кредитті құрайды және докторлық диссертацияны жазу және қорғау түрінде жүргізіледі.
- 10.5. Қорытынды аттестаттаудың мақсаты докторанттың ғылыми-теориялық және зерттеу-талдау деңгейін, қалыптасқан кәсіби және басқарушылық құзыреттілігін, кәсіби міндеттерді өз бетінше орындауға дайындығын және оның дайындығының кәсіби стандарт және докторантураның білім беру бағдарламасының талаптарына сәйкестігін бағалау болып табылады.
- 10.6. Қорытынды аттестаттауға жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының, білім беру бағдарламасының, жұмыс оқу жоспарының және жеке оқу жоспарының талаптарына сәйкес білім беру процесін толық аяқтаған докторант жіберіледі.
- 10.7. Докторантурада білім алушыларды қорытынды аттестаттауға жіберу қорытынды аттестаттау басталғанға дейін кемінде екі апта бұрын Тегі, Аты, Әкесінің аты, білім беру бағдарламасы көрсетілген тізімдік құрам түрінде факультет деканының өкімімен ресімделеді. Өкім негізінде университет ректоры қол қойған докторанттарды қорытынды аттестаттауға жіберу туралы бұйрық ресімделеді.
- 10.8. Докторлық диссертацияларды қорғау диссертациялық кеңестің отырысында жүзеге асырылады.
- 10.9. PhD философия докторы немесе бейіні бойынша доктор ғылыми дәрежесін алу үшін диссертациялық жұмыстар шығарушы кафедраның кеңейтілген отырысында алдын ала қорғалуы және плагиат пәніне тексерілуі тиіс. Кафедраның және (немесе) ЖОО-

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Қозыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	15 беттің 35 Стр. 15 из 35

- ның құрылымдық бөлімшесінің кеңейтілген отырысы докторант оқыған ЖОО-да өткізіледі. **Шығарушы кафедраның кеңейтілген отырысы хаттамасының қорытындысы/көшірмесі бес жұмыс күні ішінде Ғылым департаментіне ұсынылады.**
- 10.10. Кеңейтілген отырыс өткізілгенге дейін 1 (бір) ай бұрын диссертация ғылыми дәрежесі (ғылым докторы, ғылым кандидаты, PhD философия докторы, бейіні бойынша доктор) немесе PhD философия докторы, бейіні бойынша доктор академиялық дәрежесі немесе PhD философия докторы, бейіні бойынша доктор дәрежесі бар 2 (екі) маманға жіберіледі.
 - 10.11. Кеңейтілген отырысқа кафедра және (немесе) құрылымдық бөлімшелер мүшелерінің кемінде 2/3 (үштен екісі), ғылыми кеңесшілер, сондай-ақ аралас (туыстық) кафедралардың және (немесе) ЖОО құрылымдық бөлімшелерінің, ғылыми және басқа да ұйымдардың өкілдері қатысады.
 - 10.12. Кеңесшілер болмаған жағдайда докторанттың диссертациясы бойынша пікірлерін кафедра немесе ЖОО-ның құрылымдық бөлімшесінің басшысы отырыста оқиды.
 - 10.13. Құжаттарды қабылдаған күннен бастап 10 (он) жұмыс күнінен кешіктірмей диссертациялық Кеңес диссертацияның қорғау күнін айқындайды және ғылыми дәрежесі (ғылым докторы, ғылым кандидаты, PhD философия докторы, бейіні бойынша доктор) немесе PhD философия докторы, бейіні бойынша доктор академиялық дәрежесі немесе PhD философия докторы, бейіні бойынша доктор дәрежесі бар екі ресми рецензентті және докторанттың зерттеу саласында кемінде 5 (бес) ғылыми мақаласын тағайындайды.
 - 10.14. Қорғау күні белгіленген күннен бастап 3 (үш) айдан аспайды. Қорғау күнін тағайындау кезінде докторанттар құжаттарының түсу кезектілігі сақталады.
 - 10.15. Ресми рецензенттерді тағайындау кезінде диссертациялық Кеңес рецензенттердің, ғылыми консультанттардың бір-бірінен тәуелсіз принципін басшылыққа алады.
 - 10.16. Докторант докторлық диссертациясын диссертациялық кеңес отырысында қорғайды.
 - 10.17. М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің диссертациялық кеңесі туралы ережесіне сай докторанттар диссертациялық кеңеске құжаттарды тапсырады.
 - 10.18. Докторлық диссертацияны қорғау процедурасына жіберілу үшін докторант:
 - 1) ғылыми консультанттардың оң пікірлері;
 - 2) диссертация тақырыбы бойынша Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда кемінде 3 жарияланым,
 - 3) әлемдік ғылымды қажетсінетін базалардың біріне енгізілген халықаралық ғылыми журналдағы 1 (бір) жарияланым,
 - 4) 3 (үш) халықаралық конференция материалдарында, соның ішінде 1 (бір) шетелдік конференция материалдарында; қорғауға ұсыныстар туралы шешімдер (кафедра отырысының хаттамасынан үзінді));
 - 5) біліктілігі (ғылыми немесе академиялық дәрежесі) қорғалатын жұмыс бейініне сәйкес келетін, диссертацияға жан-жақты сипаттама және бағасы («өте жақсы», «Жақсы», «Қанағаттанарлық», «Қанағаттанарлықсыз») және PhD философия докторы жоғары академиялық дәрежесін немесе тиісті мамандық бейіні бойынша тағайындау мүмкіндігі көрсетілген дәлелді қорытынды берілетін екі ресми рецензенттің екі рецензиясы.
 - 10.19. Ғылыми кеңесшілер докторлық диссертацияға жеке пікір жазады.
 - 10.20. Докторлық диссертацияны қорғау барысы М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің диссертациялық кеңесі туралы Ережеге сәйкес жүзеге асырылады.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Қозыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	16 беттің 35 Стр. 16 из 35

- 10.21. Докторлық диссертацияны қорғау қорытындылары бойынша диссертациялық Кеңес екі шешімнің бірін қабылдайды: докторантқа тиісті білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD), бейіні бойынша доктор дәрежесін беру және білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің алдына қорытынды сараптама жүргізу туралы өтініш беру; докторантқа тиісті білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD), бейіні бойынша доктор дәрежесін беруден бас тарту.
- 10.22. Философия (PhD) докторы, бейіні бойынша доктор дәрежесін беру туралы оң шешім қабылданған жағдайда диссертациялық кеңестің ғылыми хатшысы докторанттың докторлық диссертацияны қорғау туралы жеке ісін қалыптастырады.
- 10.23. Докторлық диссертацияны қорғау М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің диссертациялық кеңесі туралы Ережеге сәйкес жүзеге асырылады.
- 10.24. Докторлық диссертацияны қорғағаннан кейін бір ай мерзімде докторлық диссертацияны қорғау туралы докторанттың жеке ісі ҚР БҒМ-ға ұсынылады.
- 10.25. Диссертациялық Кеңес диссертацияларды қорғау жөнінде қабылданатын шешімдердің сапасына, объективтілігіне және негізділігіне жауап береді.
- 10.26. Ғылыми-педагогикалық бағыт бойынша докторантураның білім беру бағдарламасын меңгерген және докторлық диссертацияны қорғаған тұлғаларға диссертациялық кеңестің оң шешімі болған жағдайда білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің бастамасы бойынша жүргізілген оң сараптама «білім беру бағдарламасының коды және атауы» білім беру бағдарламасы бойынша PhD философия докторы» дәрежесі беріледі.
- 10.27. Бейіндік докторантураның түлегі педагогикалық бейіндегі пәндер циклін игерген және педагогикалық практикадан өткен жағдайда ғылыми және педагогикалық қызметпен айналысады. Бұл цикл қосымша академиялық кезең ішінде меңгеріледі, ол аяқталғаннан кейін оған негізгі дипломға тиісті куәлік беріледі.
- 10.28. Докторантураның білім беру бағдарламасын теориялық оқытудың толық курсын меңгерген, бірақ ғылыми компонентті орындамаған докторантқа ғылыми компоненттердің академиялық кредиттерін қайта меңгеруге және кейінгі жылдары диссертацияны ақылы негізде қорғауға мүмкіндік беріледі.
- 10.29. Докторантураның білім беру бағдарламасын теориялық оқытудың толық курсын меңгерген, ғылыми компонентті орындаған, бірақ докторлық диссертацияны (жобаны) қорғамаған докторантқа оқу нәтижелері мен академиялық кредиттер беріледі және кейінгі жылдары 4 академиялық кредит көлемінде ақылы негізде диссертацияны қорғау мүмкіндігі беріледі.
- 10.30. Қорытынды аттестаттаудан өтпеген докторант білім беру бағдарламасының, жұмыс және жеке оқу жоспарларының талаптарын орындамаған ретінде М. Қозыбаев атындағы СҚМУ ректорының бұйрығымен шығарылады.

11. ДОКТОРАНТТАРМЕН ШАРТТЫҚ ҚАТЫНАСТАРДЫ ТОҚТАТУ

- 11.1. Докторантпен шарттық қатынастар мынадай себептер бойынша тоқтатылуы мүмкін:
 - денсаулық жағдайы бойынша дәрігерлік-консультациялық комиссияның анықтама-қорытындысы негізінде;
 - академиялық үлгермеушілік үшін;
 - докторанттың жеке жұмыс жоспарын, Жеке оқу жоспарын орындамағаны үшін;
 - ұйым Жарғысын бұзғаны үшін;
 - ұйымның ішкі тәртіп ережелерін бұзғаны үшін;
 - М. Қозыбаев атындағы СҚМУ Академиялық адалдық ережелерін бұзғаны үшін;
 - оқу ақысын төлеу туралы шарттың талаптарын орындамағаны үшін.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	17 беттің 35 Стр. 17 из 35

- 11.2. Жіберуші ұйымның бастамасы бойынша (жіберуші ұйымның басшысы қол қойған және жіберуші ұйымның мөрімен расталған шарттық қатынастарды тоқтату туралы жіберуші ұйымның өтініш хаты негіз болып табылады) бейінді докторантурада оқитын адамдарға қатысты.
- 11.3. Докторанттың шарты докторантты оқудан шығару туралы ректордың бұйрығы шыққан сәттен бастап, оқудан шығару үшін негіздерді көрсете отырып, өз әрекетін тоқтатады.

12. ӨЗГЕРІСТЕР МЕН ТОЛЫҚТЫРУЛАР ЕНГІЗУ ТӘРТІБІ

- 12.1. Осы Ережеге өзгерістер мен толықтыруларды бекіту тәртібі ПРО СКГУ 401-17 Ішкі нормативтік құжаттама процедурасымен анықталған.
- 12.2. Осы Ережені өзгерту мен толықтыру бойынша ұсыныстар енгізуді Ережені орындауға тарттырылған факультеттер/институт, кафедралар мен құрылымдық бөлімшелер, ректорат, Ғылыми кеңес жүзеге асырады.
- 12.3. Ережеге өзгерістерді енгізу Университет Ректоры бұйрығының негізінде жүзеге асырылады.

М. Қозыбаев атындағы СҚМУ Ғылыми кеңесінің отырысында мақұлданған

20__ ж. «__» _____ №__ Хаттама

ПОЛОЖЕНИЕ

**о докторантуре Северо-Казахстанского государственного университета
им. М. Козыбаева**

1. ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ

- 1.1. Настоящее Положение определяет порядок организации и подготовки докторов PhD и докторов по профилю в Северо-Казахстанском государственном университете им. М. Козыбаева (далее СКГУ им. М. Козыбаева).
- 1.2. Настоящее Положение применяется подразделениями СКГУ им. М. Козыбаева, отвечающими за подготовку докторов PhD и докторов по профилю, а также обеспечивающие условия для качественного освоения образовательной программы и научно компоненты. (деканаты факультетов/директорат института языка и литературы, кафедры, Департамент академической деятельности, Департамент науки, Департамент стратегии и качества образования, Департамент информатизации образования, Департамент экономического планирования и финансов).

2. НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ

- 2.1 Настоящее положение основывается на следующих нормативных документах:
- Типовые правила деятельности организаций образований, реализующих образовательные программы высшего и (или) послевузовского образования, утвержденные Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 30 октября 2018 года № 595.
 - Государственный общеобязательный стандарт послевузовского образования, утвержденный Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604.
 - Правила организации учебного процесса по кредитной технологии обучения,

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	18 беттің 35 Стр. 18 из 35

утвержденные Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 20 апреля 2011 года № 152.

- Квалификационные требования, предъявляемые к образовательной деятельности, и перечень документов, подтверждающих соответствие им, утвержденные приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 17 июня 2015 года № 391
- Типовые правила приема на обучение в организации образования, реализующие образовательные программы высшего и послевузовского образования, утвержденные Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 600.
- Классификатор направлений подготовки кадров с высшим и послевузовским образованием, утвержденный Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 13 октября 2018 года № 569.
- Закон Республики Казахстан «О науке» от 18 февраля 2011 года № 407-IV.
- Правила признания и нострификации документов об образовании, утвержденные Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 10 января 2008 № 8.
- Типовое положение о диссертационном совете, утвержденный Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 марта 2011 года № 126.
- Правила присуждения ученых степеней и ученых званий, утвержденные Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 марта 2011 года № 127.
- Инструкция по оформлению диссертации и автореферата, утвержденная приказом Председателя ВАК МОН Республики Казахстан от 28 сентября 2004 года № 377-3ж.
- Правила целевой подготовки докторов философии (PhD) в организациях высшего и (или) послевузовского образования, утвержденные Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 8 октября 2018 года № 551.
- Правила приема на обучение по образовательным программам высшего и послевузовского образования в Северо-Казахстанский государственный университет им. М.Козыбаева от 19 июня 2019 года № ДО-336.

3. ТЕРМИНЫ, ОПРЕДЕЛЕНИЯ, ОБОЗНАЧЕНИЯ И СОКРАЩЕНИЯ

3.1. Ниже приведены наиболее часто используемые или наиболее значимые термины в настоящем положении:

Докторантура	послевузовское образование, образовательные программы которого направлены на подготовку кадров для научной, педагогической и (или) профессиональной деятельности, с присуждением степени доктора философии (PhD).
Доктор философии (PhD)	степень, присуждаемая лицам, освоившим программу докторантуры по научно-педагогическому направлению и защитившим диссертацию в Республике Казахстан или за ее пределами, признанная в порядке, установленном законодательством Республики Казахстан.
Докторант	лицо, обучающееся в докторантуре.
Докторская диссертация	научная работа докторанта, представляющая собой самостоятельное исследование, в которой разработаны теоретические положения, совокупность которых можно квалифицировать как новое научное достижение, или решена научная проблема, либо изложены научно обоснованные технические, экономические или технологические решения, внедрение которых вносит значительный вклад в развитие экономики страны.

Индивидуальный план документ, который разрабатывается докторантом совместно
 СҚМУ Н 401-06-19. Процесс түрінің ережесі. Басылым алтыншы.
 Ф СКГУ 401-06-19. Положение процессного вида. Издание шестое

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	19 беттің 35 Стр. 19 из 35

работы докторанта (ИПРД)	с научными консультантами, включает в себя индивидуальный учебный план, научно-исследовательскую работу, практику, тему докторской диссертации с обоснованием и структурой, план выполнения докторской диссертации, научных публикаций, стажировок.
Индивидуальный учебный план (ИУП)	учебный план обучающегося, самостоятельно формируемый им на каждый учебный год на основании образовательной программы и каталога элективных дисциплин.
Научно-исследовательская работа	работа, связанная с научным поиском, проведением исследований, экспериментов в целях расширения имеющихся и получения новых знаний, проверки научных гипотез, установления закономерностей развития природы и общества, научного обобщения, научного обоснования проектов.
Научные исследования	прикладные, фундаментальные, стратегические научные исследования, осуществляемые субъектами научной и (или) научно-технической деятельности в рамках научно-исследовательских, опытно-конструкторских и технологических работ, надлежащими научными методами и средствами в целях достижения результатов научной и (или) научно-технической деятельности.
Описание дисциплины	краткое описание дисциплины, включающее в себя цели, задачи и содержание дисциплины
Пререквизиты	дисциплины, содержащие знания, умения и навыки, необходимые для освоения изучаемой дисциплины.
Постреквизиты	дисциплины, для изучения которых требуются знания, умения и навыки, приобретаемые по завершении изучения данной дисциплины.
Программа дисциплины	учебная программа, включающая в себя описание изучаемой дисциплины, цели и задачи дисциплины, краткое ее содержание, темы и продолжительность их изучения, задания самостоятельной работы, время консультаций, расписание проверок знаний обучающихся, требования преподавателя, критерии оценки знаний обучающихся и список литературы.
Уполномоченный орган в области науки	государственный орган, осуществляющий межотраслевую координацию и руководство в области науки и научно-технической деятельности.
Целевая подготовка докторов PhD	система мер и действий субъектов образования, осуществляемая за счет государственного образовательного заказа по подготовке высококвалифицированных научных и научно-педагогических кадров на основе соглашения заинтересованных сторон.
Элективные дисциплины	учебные дисциплины, входящие в вузовский компонент и компонент по выбору в рамках установленных академических кредитов и вводимые организациями образования, отражающие индивидуальную подготовку обучающегося, учитывающие специфику социально-экономического развития и потребности конкретного региона, сложившиеся научные школы.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	20 беттің 35 Стр. 20 из 35

БД	Базовые дисциплины
ГОСПО	Государственный общеобязательный стандарт послевузовского образования
ИУПД	Индивидуальный учебный план докторанта
ИУП	Индивидуальный учебный план
КТО	Кредитная технология обучения
КЭД	Каталог элективных дисциплин
МОН РК	Министерство образования и науки Республики Казахстан
НИР	Научно-исследовательская работа
ОП	Образовательная программа
ЦОРС	Центр обслуживания и регистрации студентов
ПД	Профилирующие дисциплины
ППС	Профессорско-преподавательский состав
РК	Республика Казахстан
СКГУ им. М. Козыбаева	Северо-Казахстанский государственный университет им. М. Козыбаева
СРО	Самостоятельная работа обучающихся
СРОП	Самостоятельная работа обучающегося с преподавателем

4. ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

- 4.1. СКГУ им. М. Козыбаева осуществляет подготовку докторов философии (PhD) и докторов по профилю.
- 4.2. Образовательные программы подготовки докторов философии (PhD) имеют научно-педагогическую направленность и предполагают фундаментальную образовательную, методологическую и исследовательскую подготовку и углубленное изучение дисциплин по соответствующим направлениям наук для системы высшего и послевузовского образования и научной сферы.
- 4.3. Образовательные программы подготовки докторов по профилю предполагают фундаментальную образовательную, методологическую и исследовательскую подготовку и углубленное изучение дисциплин по соответствующим направлениям науки для отраслей национальной экономики, социальной сферы: образования, медицины, права, искусства, сферы услуг, бизнес-администрирования и сферы обороны и национальной безопасности, правоохранительной деятельности.
- 4.4. В качестве базовых ценностей в содержании образовательных программ докторантуры определены: казахстанский патриотизм, гражданская ответственность, уважение, сотрудничество, открытость, добропорядочность, академическая свобода, научная этика, открытость, любовь, непрерывное формирование ключевых компетенций.
- 4.5. Целями образовательных программ докторантуры PhD и докторантуры по профилю являются: создание на основе интеграции образования и науки эффективной системы подготовки научных, научно-педагогических кадров новой формации, способных решать вопросы совершенствования общества, экономики, производства, науки и разработки новых технологий; гармонизация отечественных технологий подготовки научно-педагогических кадров высшей квалификации с мировыми стандартами; реализация образовательного процесса в соответствии с принципами международной практики подготовки научно-педагогических кадров высшей квалификации, конкурентоспособных на современном рынке труда.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	21 беттің 35 Стр. 21 из 35

- 4.6. Задачами образовательных программ докторантуры PhD и докторантуры по профилю являются подготовка отечественных докторов PhD, конкурентоспособных на международном рынке труда, интеграция национальных докторских программ в мировое образовательное пространство.
- 4.7. Подготовка докторов философии (PhD) в СКГУ им. М. Козыбаева осуществляется по очной форме на основе государственного образовательного заказа и на платной основе, докторов по профилю - по очной форме, на платной основе.
- 4.8. Срок обучения в докторантуре определяется объемом освоенных академических кредитов. При освоении установленного объема академических кредитов и достижении ожидаемых результатов обучения для получения степени доктора философии (PhD) или доктора по профилю образовательная программа считается полностью освоенной.
- 4.9. Реализацию образовательных программ докторантуры в СКГУ им. М. Козыбаева обеспечивает выпускающая кафедра. Учебно-методическое сопровождение образовательных программ докторантуры в части ее теоретического обучения, прохождения профессиональных практик обеспечивает Департамент академической деятельности. Контроль и координацию работы докторанта в части научно-исследовательской работы, включая прохождение стажировки и выполнение докторской диссертации, реализации научной компоненты образовательной программы осуществляют Департамент науки, Департамент экономического планирования и финансов, Департамент академической мобильности и интернационализации СКГУ им. М. Козыбаева.
- 4.10. Права и обязанности докторанта СКГУ им. М. Козыбаева определяются законодательством Республики Казахстан, Уставом Университета, Академической политикой университета, договором оказания образовательных услуг, внутренними нормативными документами.
- 4.11. Статус докторанта приравнивается к статусу обучающегося университета и включает все права и обязанности, установленные для обучающихся Университета законодательством Республики Казахстан, Уставом и правилами внутреннего распорядка, Академической политикой СКГУ им. М. Козыбаева.
- 4.12. Лицам, освоившим образовательную программу докторантуры и защитившим докторскую диссертацию, присуждается ученая степень доктора философии (PhD) или доктора по профилю в соответствии с областью образования по выбранной образовательной программе.

5. ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В ДОКТОРАНТУРЕ

- 5.1. Прием в докторантуру осуществляется в соответствии с Правилами приема на обучение в организации образования, реализующие образовательные программы послевузовского образования, утвержденными Приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 600, и Правилами приема на обучение по образовательным программам высшего и послевузовского образования в Северо-Казахстанский государственный университет им. М.Козыбаева от 19 июня 2019 года № ДО-336.
- 5.2. На входе при совпадении профиля образовательной программы докторантуры с программой высшего образования результаты обучения предыдущего уровня признаются автоматически. В случае несовпадения профиля образовательной программы докторантуры докторанту устанавливаются пререквизиты для освоения в период первого года обучения.
- 5.3. Перечень пререквизитов для каждой образовательной программы докторантуры утверждается на учебно-методическом совете СКГУ им. М. Козыбаева.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	22 беттің 35 Стр. 22 из 35

- 5.4. Перезачет результатов обучения (пререквизитов) предыдущего уровня образования осуществляется коллегиально компетентными в соответствующей области образования специалистами с протокольным оформлением решения комиссии.
- 5.5. В качестве пререквизитов докторантам могут быть предоставлены результаты обучения неформального образования предыдущего уровня в виде сертификата или свидетельства, выданного вузом в объеме часов, эквивалентных кредитам необходимых пререквизитов.
- 5.6. По группам образовательных программ докторантуры, на реализацию которых университет не имеет лицензии на занятие образовательной деятельностью, предусмотрена целевая подготовка докторов философии (PhD) в вузах Республики Казахстан, определяемых уполномоченным органом в области образования, в которых осуществляется подготовка докторов, за счет государственного образовательного заказа.
- 5.7. Зачисление лиц на целевую подготовку докторов философии (PhD) по государственному образовательному заказу осуществляется на конкурсной основе.
- 5.8. Учебный процесс в докторантуре СКГУ им. М. Козыбаева осуществляется по кредитной технологии обучения (КТО).
- 5.9. Организация учебного процесса в рамках одного учебного года осуществляется на основе академического календаря, утвержденного решением Ученого совета университета.
- 5.10. Учебный год начинается 1 сентября и состоит из двух семестров, включающих промежуточный контроль знаний, итоговый контроль знаний (экзаменационную сессию), итоговую аттестацию (для выпускного курса), профессиональную практику (педагогическую, исследовательскую или производственную), научно-исследовательскую (экспериментально-исследовательскую) работу докторанта и каникулы. Продолжительность академического периода составляет 15 недель.
- 5.11. Требования к уровню подготовки докторанта определяются на основе Дублинских дескрипторов третьего уровня высшего образования и отражают освоенные компетенции, выраженные в достигнутых результатах обучения.
- 5.12. Результаты обучения формулируются как на уровне всей образовательной программы докторантуры, так и на уровне отдельных модулей или учебной дисциплины.
- 5.13. Планирование и организация образовательной деятельности осуществляются на основе индивидуальных учебных планов (ИУП) и рабочих учебных программ (силлабусов) (РУП).
- 5.14. Объем учебной нагрузки обучающихся измеряется в кредитах или в часах, осваиваемых в течение учебного года, по каждой учебной дисциплине. За весь период обучения докторант должен освоить не менее 180 кредитов или 5400 часов. Учебная нагрузка включает всю аудиторную и неаудиторную деятельность докторанта.
- 5.15. Ответственность за своевременное утверждение и выполнение ИУП несет докторант и заведующий кафедрой.
- 5.16. Содержание дисциплин и модулей должно носить междисциплинарный и мультидисциплинарный характер, обеспечивающий подготовку кадров на стыке ряда областей знаний.
- 5.17. Планирование учебного процесса в рамках конкретной дисциплины по видам занятий и неделям определяется рабочей учебной программой (силлабусом), которая разрабатывается закрепленной кафедрой, рабочей учебной программой практики.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	23 беттің 35 Стр. 23 из 35

- 5.18. Расписание учебных занятий составляется на академический период отделом по организации учебного процесса на основе представленной кафедрами заявки на расписание.
- 5.19. Докторанты своевременно проходит процедуру выборности дисциплин и преподавателей в соответствии с Академической политикой университета.
- 5.20. Ответственность за своевременную запись на дисциплины обучающихся несут кафедра и сотрудники ЦОРС. Запись на дисциплины обучающихся на дисциплины является основанием для составления расписания учебных занятий на текущий академический период.
- 5.21. Повторное прохождение дисциплины осуществляется обучающимся только на платной основе.
- 5.22. Политика оценивания учебных достижений докторантов основывается на принципах академической честности, единства требований, объективности и справедливости, открытости и прозрачности, в соответствии с политикой оценивания учебных достижений обучающихся Академической политики университета.
- 5.23. Основными видами контроля и оценки учебных достижений докторанта являются: текущий контроль, рубежный контроль, промежуточная и итоговая аттестация.
- 5.24. Структура, последовательность и количество этапов текущего, рубежного контроля успеваемости и промежуточной и итоговой аттестации докторанта регламентируются образовательной программой, академическим календарем, рабочими учебными программами (силлабусами) дисциплин.
- 5.25. Проведение текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации докторанта проводится в соответствии с Академической политикой университета.
- 5.26. Перевод докторанта из курса в курс осуществляется в соответствии с Академической политикой университета.

6. ПРАВИЛА ПОДГОТОВКИ ДОКТОРОВ ФИЛОСОФИИ (PhD) И ДОКТОРОВ ПО ПРОФИЛЮ

- 6.1. Содержание образовательной программы докторантуры состоит из:
 - обязательной компоненты, включающей изучение циклов базовых и профилирующих дисциплин;
 - практической подготовки докторантов: различные виды практик, научных или профессиональных стажировок;
 - научно-исследовательской работы, включающей выполнение докторской диссертации;
 - итоговой аттестации.
- 6.2. Докторант обучается на основе индивидуального плана работы докторанта, который составляется под руководством научных консультантов на весь период обучения.
- 6.3. ИПРД разрабатывается в течение первых двух месяцев обучения и проходит процедуру согласования на заседании кафедры.
- 6.4. Научное руководство докторантами на соискание степени доктора философии (PhD) осуществляется консультантами в количестве не менее 2-х человек, назначаемых из числа докторов или кандидатов наук, или докторов философии (PhD), один из которых – ученый из зарубежного вуза.
- 6.5. Научное руководство докторантами на соискание степени доктора по профилю осуществляется консультантами в количестве не менее 2-х человек, назначаемых из числа докторов или кандидатов наук, или докторов философии (PhD), один из которых – высококвалифицированный специалист соответствующей отрасли или сферы деятельности.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	24 беттің 35 Стр. 24 из 35

- 6.6. Научными консультантами могут быть лица, активно занимающиеся научными исследованиями в данной отрасли наук (по профилю образовательной программы).
- 6.7. Научные консультанты должны соответствовать квалификационным требованиям, предъявляемым к образовательной деятельности и квалификационным требованиям, предъявляемым к осуществлению научного руководства над докторскими диссертациями.
- 6.8. Научные консультанты и тема докторской диссертации рассматриваются на Ученом совете университета и утверждаются решением Ученого совета в течение первых двух месяцев обучения. Выпускающая кафедра определяет (и ежегодно обновляет) общий перечень тем диссертационных исследований. При необходимости обучающимся могут назначаться консультанты по смежным отраслям наук. Отечественный научный консультант должен являться штатным сотрудником СКГУ им. М. Козыбаева.
- 6.9. Ответственность за своевременное утверждение тем и представление кандидатур научных консультантов докторантов для рассмотрения Ученым советом университета и их соответствие квалификационным требованиям, предъявляемым к лицам, осуществляющих научное руководство докторскими диссертациями по соответствующему направлению подготовки кадров, несет заведующий выпускающей кафедры, на которой проходят подготовку докторанты, декан факультета.
- 6.10. Научные консультанты докторанта должны создавать все необходимые условия для проведения исследовательской работы докторантов (обеспечивать доступ к необходимым источникам и ресурсам; оказывать содействие и предоставлять консультации в процессе выполнения диссертационного исследования; давать обратную связь по представляемым обучающимися материалам; обеспечивать в случае необходимости проведение исследовательской работы обучающихся в сторонних организациях образования и науки, включая известные республиканские и зарубежные центры; содействовать подготовке к публикации результатов проводимого исследования; решать иные вопросы, возникающие в ходе освоения докторантами образовательной программы).
- 6.11. Научные консультанты докторанта несут ответственность за соблюдение докторантом учебной дисциплины, выполнение индивидуального плана работы докторанта и своевременное представление диссертационной работы.
- 6.12. Научные консультанты докторанта участвуют в разработке и утверждении индивидуального плана докторанта, направляют его учебную и научно-исследовательскую/экспериментально-исследовательскую работу и несут ответственность за своевременное качественное выполнение обучающимися всех видов работ, предусмотренных индивидуальным планом работы докторанта.
- 6.13. Решение о замене научного консультанта докторанта, назначении консультантов по смежным отраслям наук и т.д. принимается Ученым советом университета по представлению выпускающей кафедры.
- 6.14. Научные консультанты и заведующий выпускающей кафедры несут ответственность за своевременное утверждение и выполнение индивидуального плана работы докторанта.
- 6.15. Индивидуальный план работы докторанта включают в себя следующие разделы:
 - индивидуальный учебный план;
 - индивидуальный план научно-исследовательской работы;
 - план прохождения практик с указанием программы практики, базы прохождения, сроков и формы отчетности;

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	25 беттің 35 Стр. 25 из 35

- тема докторской диссертации с обоснованием и структурой;
 - план выполнения докторской диссертации;
 - план научных публикаций и стажировок.
- 6.16. Индивидуальный учебный план служит основой для освоения учебного компонента образовательной программы. В индивидуальный учебный план находит отражение индивидуальная траектория обучения докторанта. При необходимости индивидуальный учебный план может ежегодно уточняться.
- 6.17. Индивидуальный учебный план составляется по результатам регистрации на учебные дисциплины, согласовывается с ЦОРС и представляется на утверждение декану факультета. После утверждения один экземпляр остается в деканате, второй экземпляр передается обучающемуся, третий - в ЦОРС для осуществления контроля.
- 6.18. Докторант несет ответственность за составление своего индивидуального учебного плана и полноту освоения курса обучения в соответствии с требованиями образовательной программы докторантуры.
- 6.19. Образовательная программа докторантуры включает:
- 1) педагогическую и исследовательскую практику - для обучающихся по программе доктора философии (PhD);
 - 2) производственную практику - для обучающихся по программе профильной докторантуры.
- 6.20. Педагогическая практика докторанта по научно-педагогическому направлению проводится с целью формирования практических навыков методики преподавания и обучения. На период педагогической практики докторанты при необходимости привлекаются к проведению занятий в бакалавриате и магистратуре.
- 6.21. Исследовательская практика докторанта проводится с целью изучения новейших теоретических, методологических и технологических достижений отечественной и зарубежной науки, а также закрепления практических навыков, применения современных методов научных исследований, обработки и интерпретации экспериментальных данных в диссертационном исследовании.
- 6.22. Производственная практика докторанта проводится с целью закрепления теоретических знаний, полученных в процессе обучения, и повышения профессионального уровня.
- 6.23. Профессиональная практика проводится с целью формирования практических навыков научной, научно-педагогической и профессиональной деятельности.
- 6.24. План прохождения практики обучающегося должен содержать развернутую программу практики, описание базы практики, сроки прохождения и форму отчетности.
- 6.25. Содержание исследовательской и производственной практик определяется темой докторской диссертации.
- 6.26. Все виды профессиональных практик обучающегося образовательной программы докторантуры проводятся в соответствии с утвержденным академическим календарем в объеме, установленном государственным общеобязательным стандартом послевузовского образования.
- 6.27. Проведение исследовательских и производственных практик обучающихся осуществляется на базе организаций, предприятий, учреждений и научно-исследовательских организаций на договорной основе.
- 6.28. Выпускающей кафедрой разрабатывается программа практики (педагогической, исследовательской, производственной) с указанием целей и задач практики, базы практики, содержания или заданий практики, сроков и формы отчетности, критерий оценивания результатов практики и иных сведений в соответствии с внутренними

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	26 беттің 35 Стр. 26 из 35

- нормативными документами университета. Программы профессиональных практик рассматриваются на заседании кафедры и утверждаются решением Совета факультета.
- 6.29. Выпускающая кафедра совместно с факультетом оформляет представление на прохождение практики в Центр карьеры и трудоустройства Департамента академической деятельности не позднее, чем за месяц до начала практики. Представления для докторантов первого курса оформляются после зачисления их в университет. Центр карьеры и трудоустройства формирует приказ на практику с указанием руководителя практики, базы и сроков практики. Приказ на практику подписывает ректор университета.
- 6.30. Ответственность за своевременное прохождение всех видов профессиональных практик докторантами возлагается на деканов факультета.
- 6.31. Декан факультета совместно с научными консультантами несет ответственность за выполнение докторантом индивидуального учебного плана.
- 6.32. Отчеты докторанта по итогам всех видов профессиональных практик заслушиваются и утверждаются на заседании выпускающих кафедр. Отчеты докторанта по исследовательской и производственной практике должны включать собранный, проанализированный и систематизированный в ходе прохождения практики материал.
- 6.33. Научная компонента образовательной программы докторантуры формируется из научно-исследовательской работы докторанта (НИРД) или экспериментально-исследовательской работы докторанта (ЭИРД), подготовки научных публикаций и написания докторской диссертации.
- 6.34. В соответствии с государственным общеобязательным стандартом послевузовского образования объем научной компоненты составляет 64 % от общего объема образовательной программы докторантуры или 115 академических кредитов.
- публикация одной статьи в международном рецензируемом журнале – 5 кредитов;
 - публикация трех статей в изданиях, рекомендованных ККСОН – 9 кредитов (по 3 кредита на каждую);
 - публикация трех статей в международных конференциях – 6 кредитов (по 2 кредита на каждую).
- 6.35. Индивидуальный план научно-исследовательской/экспериментально-исследовательской работы (ИПНИР/ИПЭИР) обучающегося составляется на весь период освоения образовательной программы докторантуры с разбивкой по годам. В плане научно-исследовательской/экспериментально-исследовательской работы указывается тема диссертационного исследования, направление исследований, сроки и форма отчетности. При необходимости ИПНИР/ИПЭИР может ежегодно уточняться.
- 6.36. План научных стажировок обучающегося должен включать развернутую программу стажировки с указанием целей и задач, описание базы стажировки, сроков проведения стажировки и формы отчетности.
- 6.37. Требования к НИРД по программе доктора философии (PhD):
- соответствие основной проблематике образовательной программы докторантуры, по которой защищается докторская диссертация;
 - актуальна и содержит научную новизну и практическую значимость;
 - основывается на современных теоретических, методических и технологических достижениях науки и практики;
 - базируется на современных методах обработки и интерпретации данных с применением компьютерных технологий;
 - выполняется с использованием современных методов научных исследований;

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	27 беттің 35 Стр. 27 из 35

- содержит научно-исследовательские (методические, практические) разделы по основным защищаемым положениям.
- 6.38. Требования к ЭИРД по программе доктора по профилю:
 - соответствие основной проблематике образовательной программы докторантуры, по которой защищается докторская диссертация;
 - актуальна и содержит научную новизну и практическую значимость;
 - основывается на современных достижениях науки, техники и производства;
 - содержат конкретные практические рекомендации, самостоятельные решения управленческих задач комплексного, межфункционального характера;
 - выполняется с применением передовых информационных технологий;
 - содержит экспериментально-исследовательские (методические, практические) разделы по основным защищаемым положениям.
- 6.39. Организация научно-исследовательской/экспериментально-исследовательской работы обучающихся в докторантуре осуществляется на выпускающих кафедрах, в том числе в вузах партнерах, научных организациях, предприятиях, обеспеченных научно-педагогическими кадрами высшей квалификации, необходимой лабораторно-исследовательской и научно-методической базами. Научно-исследовательская/ экспериментально-исследовательская работа обучающихся, которая носит междисциплинарный характер, может осуществляться на базе двух или более факультетов или кафедр.
- 6.40. Тема диссертации должна соответствовать направлениям развития науки, направлениям соответствующей отрасли наук и/или государственным программам (за исключением диссертаций, представленных на признание эквивалентности ученых степеней, полученных за рубежом гражданами Республики Казахстан, иностранцами и лицами без гражданства).
- 6.41. Диссертация выполняется с соблюдением принципов самостоятельности, внутреннего единства, научной новизны, достоверности, практической ценности и академической честности.
- 6.42. Выполнение докторской диссертации осуществляется в период НИРД (ЭИРД).
- 6.43. Содержание диссертационного исследования направлено на реализацию национальных приоритетов, государственных программ, программы фундаментальных или прикладных исследований.
- 6.44. Основные научные результаты диссертации на соискание степени доктора философии (PhD), доктора по профилю публикуются до защиты диссертации не менее, чем в 7 (семи) публикациях по теме диссертации, в том числе:
 - не менее 3 (трех) статей - в научных изданиях, включенных в Перечень научных изданий, рекомендуемых для публикации основных результатов научной деятельности, утверждаемый уполномоченным органом;
 - 1 (одной) статьи - в международном рецензируемом научном журнале;
 - 3 (трех) - в материалах или тезисах международных конференций, в том числе 1 (одной) - в материалах зарубежной конференции.
- 6.45. Зарубежные патенты, включенные в базу данных Clarivate Analytics (Web of Science Core Collection, Clarivate Analytics), учитываются как публикации в международных рецензируемых научных изданиях.
- 6.46. Для лиц, получивших за последние 3 года государственные научные стипендии для талантливых молодых ученых или премии в области науки в соответствии с постановлением Правительства Республики Казахстан от 19 июля постановлением 2011 года № 830 «О премиях в области науки и государственных научных стипендиях» публикация в международном рецензируемом научном издании не требуется.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	28 беттің 35 Стр. 28 из 35

6.47. Ежегодно по завершении учебного года докторант проходит академическую аттестацию на предмет выполнения индивидуального плана работы. Академическая аттестация докторанта на предмет выполнения индивидуального плана работы осуществляется специальной аттестационной комиссией в установленные академическим календарем сроки и оформляется протоколом. Выписка из протокола заседания специальной аттестационной комиссии о прохождении докторантом академической аттестации на предмет выполнения индивидуального плана работы передается в соответствующий деканат и кафедре.

7. НАУЧНАЯ СТАЖИРОВКА ДОКТОРАНТА

- 7.1. Научная стажировка предусматривается в индивидуальном плане работы докторанта в рамках научно-исследовательской работы докторанта. Целью научной стажировки является ознакомление с инновационными технологиями и новыми видами производств.
- 7.2. Научная стажировка докторанта может осуществляться:
 - в рамках договоров, соглашений, меморандумов СКГУ им. М. Козыбаева с другими научными организациями, базой прохождения стажировок;
 - на основании персональных приглашений от научных организаций и (или) организаций соответствующей отрасли.
- 7.3. Местом прохождения научной стажировки докторанта являются научные организации и (или) организации соответствующих отраслей или сфер деятельности. Место прохождения научной стажировки определяет выпускающая кафедра совместно с научными консультантами. Оно должно соответствовать научному направлению образовательной программы и тематике докторской диссертации.
- 7.4. Формирование плана проведения стажировок докторантов осуществляет Департамент науки **на основании служебных записок от заведующих выпускающими кафедрами. Срок приема служебных записок – до 15 ноября.**
- 7.5. За правильный подбор места прохождения стажировки ответственность несут научные консультанты.
- 7.6. Для прохождения научной стажировки за рубежом докторанту совместно с научными консультантами, деканом факультета необходимо дать полное обоснование прохождения стажировки за рубежом, где должна быть указана целесообразность выбора данного зарубежного научного учреждения/организации.
- 7.7. Результаты зарубежной научной стажировки публикуются в научных, научно-аналитических и научно-практических изданиях в соответствии с Правилами присуждения ученых степеней и ученых званий, утвержденные приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 марта 2011 года № 127.
- 7.8. Кафедра совместно с Департаментом науки предоставляет информацию с указанием места прохождения стажировки в соответствии с ИПРД, стоимости стажировки Департаменту экономического планирования и финансов. На основании предоставленной информации Департамент экономического планирования и финансов производит расчет расходов (по найму жилья, возмещения суточных расходов, расходы на проезд) и включает в бюджетный план университета.
- 7.9. Расходы на научную стажировку докторанта возмещаются за счет средств университета, полученных из республиканского бюджета за счет гранта докторанта (для докторантов от 7 до 15 дней). При перерасходе плановых средств, эта сумма компенсируется университетом при наличии и предъявлении докторантом подтверждающих документов.
- 7.10. Прохождение научной стажировки докторанта по согласованию с научными консультантами рекомендуется на втором курсе, но при прохождении научной

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	29 беттің 35 Стр. 29 из 35

- стажировки на третьем курсе стажировка должна быть завершена за две недели до итоговой аттестации.
- 7.11. Для оформления научной стажировки докторанта необходимо представить в Департамент науки за 4 недели до предполагаемой даты командировки следующие документы:
- 1) Личное заявление на имя ректора с обоснованием своего выбора места прохождения научной стажировки, с согласованными визами научного консультанта, заведующего кафедрой, декана факультета, главного бухгалтера и директора Департамента науки;
 - 2) Представление декана факультета на имя ректора с визой заведующего кафедрой, декана;
 - 3) Копия письма-приглашения для прохождения стажировки из вуза, научной организации и/или организации по профилю специальности (при наличии приглашения). При наличии приглашения на иностранном языке прилагается перевод приглашения;
 - 4) План прохождения научной стажировки обучающегося, заверенный научным консультантом, заведующим кафедрой;
 - 5) Индивидуальный график переноса занятий с визой заведующего кафедрой, утвержденный деканом факультета (при наличии занятий в данный академический период);
- 7.12. Докторант, направляемый на научную стажировку, обязан:
- своевременно представить документы на командирование;
 - соблюдать сроки стажировки, указанные в приказе о направлении на прохождение научной стажировки;
 - соблюдать правила внутреннего распорядка и устава принимающей стороны на период прохождения научной стажировки.
- 7.13. Выезд и возвращение в университет позднее срока, предусмотренного приказом на прохождение научной стажировки без надлежащего оформления документов, является нарушением учебной дисциплины.
- 7.14. При возникновении причины, препятствующей прохождению научной стажировки в установленные сроки, докторанту не менее, чем за две недели до начала стажировки, необходимо предоставить в Департамент науки заявление на имя ректора с приложением подтверждающих документов для переноса сроков стажировки при соблюдении п. 7.9 данного документа.
- 7.15. По окончании научной стажировки докторант представляет отчет об итогах научной стажировки на заседании выпускающей кафедры.
- 7.16. По окончании научной стажировки докторанту в течение пяти рабочих дней необходимо сдать в Департамент науки отчет о прохождении научной стажировки (в случае зарубежной научной стажировки отчет на казахском/русском или английском языках) (заверяется научным консультантом, заведующим кафедрой и деканом факультета) и документ, удостоверяющий прохождение научной стажировки (сертификат, свидетельство, справка и т.д.).
- 7.17. В течение 5-ти рабочих дней по прибытию с научной стажировки докторанту необходимо сдать в бухгалтерию необходимую отчетную документацию.

8. ТРЕБОВАНИЯ К СОДЕРЖАНИЮ ДОКТОРСКОЙ ДИССЕРТАЦИИ (ПРОЕКТА)

- 8.1 Итогом научно-исследовательской работы докторанта является написание и защита докторской диссертации.
- 8.2 Докторская диссертация - это научно-квалификационная работа докторанта, представляющая собой самостоятельное исследование, в которой разработаны

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	30 беттің 35 Стр. 30 из 35

- теоретические положения, совокупность которых можно квалифицировать как новое научное достижение, или решена научная проблема, либо изложены научно обоснованные технические, экономические или технологические решения, внедрение которых вносит значительный вклад в развитие экономики страны
- 8.3 Диссертация выполняется с соблюдением принципов самостоятельности, внутреннего единства, научной новизны, достоверности и практической ценности и академической честности.
- 8.3.1. Принцип самостоятельности означает, что диссертация пишется самостоятельно и свидетельствует о личном вкладе автора диссертации в науку, развитие техники и технологий.
- 8.3.2. Принцип внутреннего единства означает, что диссертация обладает внутренним единством, все разделы и положения диссертации логически взаимосвязаны; научные положения, полученные результаты и рекомендации должны соответствовать поставленным в диссертации целям и задачам. Предложенные автором новые решения (принципы, методы) аргументированы и оценены по сравнению с известными решениями.
- 8.3.3. Принцип научной новизны означает, что научные результаты, положения, рекомендации и выводы диссертации являются новыми и диссертация содержит: новые научно обоснованные теоретические и (или) экспериментальные результаты, совокупность которых квалифицируется как новое научное достижение или имеет важное значение для развития конкретных научных направлений; либо научно обоснованные технические, технологические, экономические или управленческие решения, внедрение которых вносит значительный вклад в развитие экономики страны.
- 8.3.4. Принцип достоверности означает, что результаты диссертационной работы получены с использованием современных методов научных исследований и методик обработки и интерпретации данных с применением компьютерных технологий (если применимо); для диссертаций, выполненных по естественным, техническим, медицинским, сельскохозяйственным специальностям теоретические выводы, модели, выявленные взаимосвязи и закономерности доказаны и подтверждены экспериментальным исследованием; для специальностей группы «Образование» результаты доказаны на основе педагогического эксперимента (если применимо).
- 8.3.5. Принцип практической ценности диссертации означает, что в диссертации, имеющей прикладное значение, приводятся сведения о практическом использовании полученных автором научных результатов, подтвержденные авторскими свидетельствами, патентами, свидетельствами интеллектуальной собственности, актами внедрения в производство и другими официальными документами, а в диссертации, имеющей теоретическое значение рекомендации по использованию научных выводов.
- 8.3.6. Принцип академической честности означает соблюдение автором диссертации прав и законных интересов других авторов и отсутствие в диссертации заимствованного материала без ссылки на автора и источник заимствования, а также использование чужого текста с синонимической заменой слов и выражений без изменения смысла. Не допускается также применение технических средств и приемов в целях уменьшения или исключения возможности обнаружения плагиата.
- 8.4 Научная работа докторанта должна иметь внутреннее единство и свидетельствовать о личном вкладе автора в науку. Предложенные докторантом новые положения должны быть строго аргументированы и критически оценены по сравнению с известными решениями.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	31 беттің 35 Стр. 31 из 35

- 8.5 Диссертации, имеющие прикладное или теоретическое значение, должны сопровождаться документальными подтверждениями о практическом использовании полученных научных результатов или рекомендации по использованию научных выводов.
- 8.6 Докторская диссертация оформляется в соответствии с требованиями по оформлению докторских диссертаций (проекта).

9. ПРАВИЛА И ПОРЯДОК ПРОВЕДЕНИЯ ПРОВЕРКИ ДОКТОРСКОЙ ДИССЕРТАЦИИ НА ПРЕДМЕТ ПЛАГИАТА

- 9.1. Докторская диссертация в обязательном порядке проходит проверку на предмет плагиата в соответствии с Положением О контроле самостоятельности выполнения письменных работ обучающимися университета с использованием системы «АНТИПЛАГИАТ» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 10.04.2019 г.).
- 9.2. Докторская диссертация проходит проверку на предмет заимствования без ссылки на автора и источник заимствования (проверка диссертации на предмет плагиата), которая осуществляется Национальным центром государственной научно-технической экспертизы.

10. ИТОГОВАЯ АТТЕСТАЦИЯ

- 10.1. Итоговая аттестация докторантов осуществляется в сроки, предусмотренные академическим календарем, в форме оформления и защиты докторской диссертации.
- 10.2. Все расходы, связанные с деятельностью диссертационного совета, в том числе командировочные расходы членов диссертационного совета, возмещаются за счет вуза, в котором функционирует диссертационный совет. Университет обеспечивает наличие компьютерной программы проверки на плагиат.
- 10.3. Защита докторской диссертации включает подготовку докторской диссертации, ее оформление и процедуру защиты.
- 10.4. Итоговая аттестация в докторантуре составляет 12 академических кредитов и проводится в форме написания и защиты докторской диссертации.
- 10.5. Целью итоговой аттестации является оценка научно-теоретического и исследовательско-аналитического уровня докторанта, сформированных профессиональных и управленческих компетенций, готовности к самостоятельному выполнению профессиональных задач и соответствие его подготовки требованиям профессионального стандарта и образовательной программы докторантуры.
- 10.6. К итоговой аттестации допускается докторант, полностью завершивший образовательный процесс в соответствии с требованиями государственного общеобязательного стандарта послевузовского образования, образовательной программы, рабочего учебного плана и индивидуального учебного плана докторант.
- 10.7. Допуск к итоговой аттестации обучающихся докторантуры оформляется распоряжением декана факультета в виде списочного состава с указанием фамилий, имен, отчеств, образовательной программы не позднее, чем за две недели до начала итоговой аттестации. На основе распоряжения оформляется приказ о допуске к итоговой аттестации докторантов, подписанный ректором университета.
- 10.8. Защита докторских диссертаций осуществляется на заседании диссертационного совета.
- 10.9. Диссертационные работы на соискание ученой степени доктора философии (PhD) или доктора по профилю должны пройти предварительную защиту на расширенном заседании выпускающей кафедре и проверку на предмет плагиата. Расширенное

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	32 беттің 35 Стр. 32 из 35

заседание кафедры и (или) структурного подразделения вуза проводится в вузе, в котором докторант проходил обучение. **Заключение / выписка из протокола расширенного заседания выпускающей кафедры предоставляется в Департамент науки в течение пяти рабочих дней.**

- 10.10. За 1 (один) месяц до проведения расширенного заседания диссертация направляется 2 (двум) специалистам с ученой степенью (доктора наук, кандидата наук, доктора философии (PhD), доктора по профилю) или академической степенью доктора философии (PhD), доктора по профилю или степенью доктора философии (PhD), доктора по профилю в области научных исследований докторанта.
- 10.11. На расширенном заседании принимают участие не менее 2/3 (двух третей) членов кафедры и (или) структурных подразделений, научные консультанты, а также представители смежных (родственных) кафедр и (или) структурных подразделений вуза, научных и других организаций.
- 10.12. При отсутствии консультантов, их отзывы по диссертации докторанта на заседании зачитывает руководитель кафедры или структурного подразделения ВУЗа.
- 10.13. Не позднее 10 (десяти) рабочих дней со дня приема документов диссертационный совет определяет дату защиты диссертации и назначает двух официальных рецензентов, имеющих ученую степень (доктора наук, кандидата наук, доктора философии (PhD), доктора по профилю) или академическую степень доктора философии (PhD), доктора по профилю или степень доктора философии (PhD), доктора по профилю и не менее 5 (пяти) научных статей в области исследований докторанта.
- 10.14. Дата защиты не превышает более 3-х (трех) месяцев со дня назначения даты защиты. При назначении даты защиты соблюдается очередность поступления документов докторантов.
- 10.15. При назначении официальных рецензентов диссертационный совет руководствуется принципом независимости друг от друга рецензентов, научных консультантов.
- 10.16. Докторант защищает докторскую диссертацию на заседании диссертационного совета.
- 10.17. В диссертационный совет докторанты представляют в соответствии с пунктом «Порядок представления диссертаций докторантов в диссертационный совет» Положения о диссертационном совете Северо-Казахстанского государственного университета им. М. Козыбаева, определяющим порядок функционирования диссертационных советов по защите докторских диссертаций.
- 10.18. Защита докторской диссертации осуществляется при наличии:
 - 1) положительных отзывов научных консультантов;
 - 2) не менее 3 публикаций по теме диссертации в научных изданиях, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки,
 - 3) 1 (одной) публикации в международном научном журнале, включенном в одну из мировых наукометрических баз,
 - 4) 3 (трех) в материалах международных конференций, в том числе 1 (одной) в материалах зарубежных конференций; решения о рекомендации к защите (выписка из протокола заседания кафедры);
 - 5) двух рецензий двух официальных рецензентов, квалификация (ученая или академическая степень) которых соответствует профилю защищаемой работы, где дается всесторонняя характеристика диссертации и аргументированное заключение с указанием оценки («отлично», «хорошо», «удовлетворительно», «неудовлетворительно») и возможности присуждения высшей академической степени доктора философии (PhD) или по профилю по соответствующей специальности.

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	33 беттің 35 Стр. 33 из 35

- 10.19. Научные консультанты пишут отдельные отзывы на докторскую диссертацию.
- 10.20. Ход защиты докторской диссертации осуществляется в соответствии с Положением о диссертационном совете Северо-Казахстанского государственного университета им. М. Козыбаева.
- 10.21. По итогам защиты докторской диссертации диссертационный совет принимает одно из двух решений: присудить докторанту степень доктора философии (PhD), доктора по профилю по соответствующей образовательной программы и ходатайствовать перед Комитетом по контролю в сфере образования и науки о проведении заключительной экспертизы; отказать в присуждении докторанту степени доктора философии (PhD), доктора по профилю по соответствующей образовательной программы.
- 10.22. При принятии положительного решения о присуждении степени философии (PhD), доктора по профилю ученый секретарь диссертационного совета формирует личное дело докторанта о защите докторской диссертации.
- 10.23. Проведения защиты докторской диссертации осуществляется в соответствии с Положением о диссертационном совете Северо-Казахстанского государственного университета им. М. Козыбаева.
- 10.24. В месячный срок после защиты докторской диссертации личное дело докторанта о защите докторской диссертации представляется в МОН РК.
- 10.25. Диссертационный совет несет ответственность за качество, объективность и обоснованность принимаемых решений по защите диссертаций.
- 10.26. Лицам, освоившим образовательную программу докторантуры по научно-педагогическому направлению и защитившим докторскую диссертацию, при положительном решении диссертационного совета, положительной экспертизе, проведенной по инициативе Комитета по контролю в сфере образования и науки, присуждается степень «доктора философии (PhD) по соответствующей образовательной программы».
- 10.27. Выпускник профильной докторантуры занимается научной и педагогической деятельностью в случае освоения им цикла дисциплин педагогического профиля и прохождения педагогической практики. Данный цикл осваивается в течение дополнительного академического периода, по завершении которого ему выдается соответствующее свидетельство к основному диплому.
- 10.28. Докторанту, освоившему полный курс теоретического обучения образовательной программы докторантуры, но не выполнившему научную компоненту, предоставляется возможность повторно освоить академические кредиты научной компоненты и защитить диссертацию в последующие годы на платной основе.
- 10.29. Докторанту, освоившему полный курс теоретического обучения образовательной программы докторантуры, выполнившему научную компоненту, но не защитившему докторскую диссертацию (проект), результаты обучения и академические кредиты присваиваются и предоставляется возможность защитить диссертацию в последующие годы на платной основе в объеме 4 академических кредитов.
- 10.30. Докторант, не прошедший итоговую аттестацию, отчисляется из университета приказом ректора СКГУ им. М. Козыбаева как не выполнивший требования образовательной программы, рабочего и индивидуального учебных планов.

11. ПРЕКРАЩЕНИЕ ДОГОВОРНЫХ ОТНОШЕНИЙ С ДОКТОРАНТОМ

- 11.1. Договорные отношения с докторантом могут быть прекращены по следующим причинам:

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	34 беттің 35 Стр. 34 из 35

- по состоянию здоровья на основании справки-заключения врачебно-консультативной комиссии;
 - за академическую неуспеваемость;
 - за невыполнение индивидуального плана работы докторанта, индивидуального учебного плана;
 - за нарушение Устава организации;
 - за нарушение правил внутреннего распорядка организации;
 - за нарушение Правил академической честности СКГУ им. М. Козыбаева;
 - за невыполнение условий договора об оплате за обучение.
- 11.2. По инициативе направляющей организации (основанием является письмо-ходатайство направляющей организации о прекращении договорных отношений, подписанное ее руководителем и заверенное печатью направляющей организации) в отношении лиц, обучающихся в профильной докторантуре.
- 11.3. Договор докторанта прекращает свое действие с момента издания приказа ректора об отчислении докторанта с указанием оснований для отчисления.

12. ПОРЯДОК ВНЕСЕНИЯ ИЗМЕНЕНИЙ И ДОПОЛНЕНИЙ

- 12.1. Порядок утверждения изменений и дополнений к данному Положению определен процедурой ПРО СКГУ 401-17 Внутренняя нормативная документация.
- 12.2. Внесение предложений по изменениям и дополнениям данного Положения осуществляют факультеты, кафедры и структурные подразделения, задействованные в исполнении Положения, ректорат, Ученый совет.
- 12.3. Внесение изменений в Положение осуществляется на основании приказа Ректора университета.

Одобрено на заседании Ученого совета СКГУ им. М. Козыбаева.

Протокол № _____ от «_____» _____ 20____ г.

ҚҰРАСТЫРЫЛҒАН/ РАЗРАБОТАНО:

«Транспорт және машина жасау»
кафедрасының меңгерушісі,
техника ғылымдарының кандидаты,
доцент / Зав.кафедрой «Транспорт и
машиностроение»,
кандидат технических наук, доцент



В. Савинкин

АҚД директорының орынбасары/
Зам. директора ДАД



Г. Ильясова

М.Қозыбаев атындағы СҚМУ СКГУ им. М. Козыбаева	Тармақтарды өзгерту Изменение пунктов	Басылым: бірінші Издание: первое
Процесс түрінің ережесі Положение процессного вида	СҚМУ ПТЕ 96 ПП СКГУ 96	35 беттің 35 Стр. 35 из 35

**КЕЛІСІЛДІ/
СОГЛАСОВАНО:**

Бірінші проректор /
Первый проректор



Е. Исакаев

ҒЖИ жөніндегі проректор /
Проректор по НИИ



А. Ибраева

АС жөніндегі проректордың м.а./
И.о. проректора по АВ



Ж. Таласпаева

СБСД директоры/
Директор ДСКО



М. Погребицкая

ЗБ жетекшесі/
Руководитель ЮО



Л. Кудрицкая